Ára: 400 FORINT
77. évf. 15. szám 2022. augusztus 15.
Év 18. 5782 כ"ח

ÚJ ÉLET

A MAGYARORSZÁGI ZSIDÓ HITKÖZSÉGEK SZÖVETSÉGÉNEK LAPJA

ASF-tábor Magyarországon

2022-ben ötödik alkalommal rendezték meg Magyarországon az ASF németországi evangélikus ifjúsági szervezet nyári táborát.

„Európa mi vagyunk – Európa az, amivé tesszük!” a jelmondata annak a kezdeményezésnek, amelyet a német Aktion Sühnezeichen Friedensdienste (ASF, Bűnjel Békeszolgálat Akció) nevű szervezet hirdetett meg azért, hogy közelebb hozza egymáshoz a különböző nemzetiségű, kulturális hátterű, történelmi örökséget hordozó társadalmi csoportokat Európában.

Az alapítvány az evangélikus egyház keretei között jött létre. Alapítóit a német nemzetiszocializmus bűntetteivel és hatástörténetével való szembenézés motiválta. Programjaikkal a németek háborús bűneiből próbálnak jóvátenni annyit, amennyit ma, a háború után több mint hetven évvel még lehetséges. Szándékuk szerint a megbékélésért és egymás megértéséért dolgoznak. Azért, hogy a megismerés által megtanulják megérteni egymást, és így lebomoljanak az előítéletek, feloldódjon a lépten-nyomon tetten érhető félelem.

A nemzetközi tábor résztvevői az itt töltött napokban folyamatosan dolgoztak zsidó temetőkben. Kertet rendeztek, segítettek a sírkövek felújításában, hogy munkájuk révén befogadást nyerjenek, együttal nyomot hagyjanak maguk után.

A Magyar Zsidó Kulturális Egyesület házigazdaként gondoskodott arról, hogy megismerhessék a zsidó közösség múltját, történelmi örökségét is. Találkozókat szervezett történészekkel, politikusokkal, művészekkel, holokauszttúlélőkkel és egyházi vezetőkkel, hogy az Európa különböző részeiről származó fiatalok képet kapjanak arról, miként éltek a zsidók ebben az országban a múlt századi világháborúk előtt, mi történt velük ezek közepette, és hogyan tudták feldolgozni mindezt.

A táborozók maguk fedezték utazásukat és részben az ellátásukat is, amit az ASF támogatása egészített ki.

Az idei táborba érkezők folytatták a Kozma utcai temetőben a munkaszolgálatos mártírok parcelláinak rendbetételét. Ezt követően néhány napot Sárospatakon töltöttek, ismerkedve a zsidó hagyományokban gazdag vidékkel. Ugyanakkor naponta dolgoztak Tolcsván az ottani sírkertben.

A 2022. évi ASF-tábort a Magyarországi Zsidó Örökség Közalapítvány és a Honvédelmi Minisztérium támogatta.

Kirschner Péter, a Mazsike elnöke
Bálint Anna projektvezető

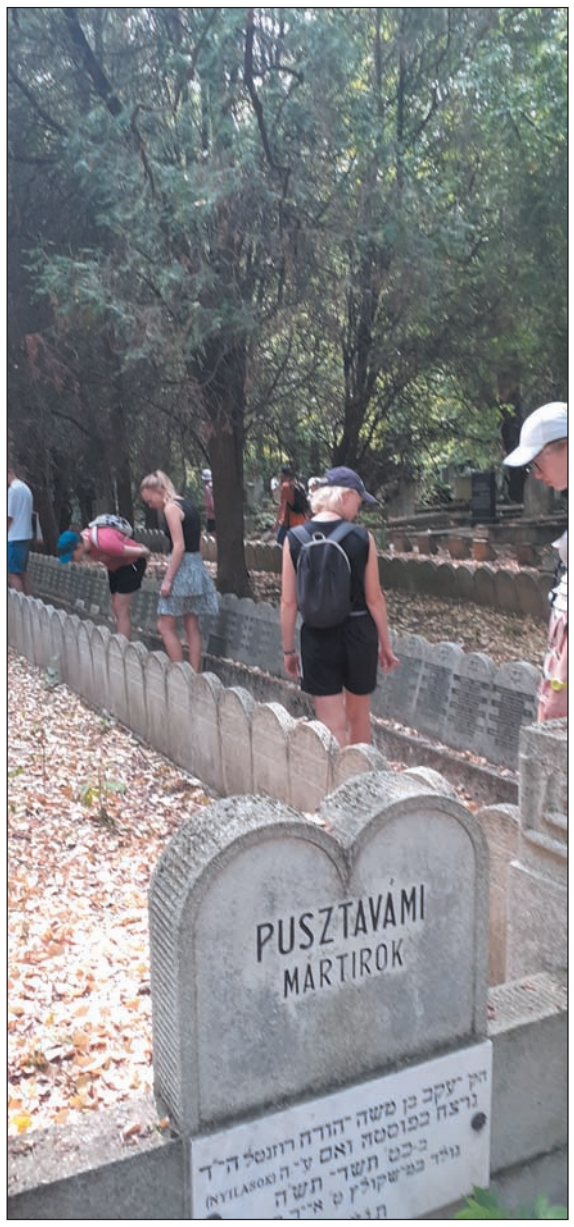

A Nemzetközi Auschwitz Bizottság tagjai közé választották a Mazsihisz elnökét. Heisler András a megbízólevelet Varsóban vette át Mateusz Morawiecki lengyel kormányfőtől.

A horvátországi közösség nem vett részt a jasenovaci tábor felszabadításának évfordulóján tartott megemlékezésen

A horvátországi zsidó közösség nem vett részt a jasenovaci koncentrációs tábor felszabadításának 77. évfordulójára rendezett központi ünnepségen, tiltakozásul amiatt, hogy a kormány még mindig nem tiltotta be a horvát ultranacionalista usztasa jelképeket – jelentette a horvát közszolgálati televízió (HRT). Zoran Milanovic államfő külön koszorúzott.

Utoljára 2020-ban emlékeztek meg együtt az évfordulóról a horvát állami és kisebbségi vezetők. Ekkor Ognjen Kraus, a horvátországi zsidó közösségek elnöke a sajtónak úgy nyilatkozott: öt év bojkott után azért ment el a központi hivatalos megemlékezésre, hogy kifejezze, kész együttműködni a kormánnyal és a hatalommal, ugyanakkor hozzátette: amennyiben „nem lesz változás a történelemmel kapcsolatos hozzáállásban”, többé nem vesz részt a megemlékezésen.

Miután a kormány az elmúlt két évben sem foglalta törvénybe az usztasa szimbólumok betiltását, a zsidó közösségek koordinációja úgy döntött, a jasenovaci évfordulóról külön, április 28-án emlékeznek meg, a holokauszt emléknapján.

A horvát államfő másfél órával korábban érkezett az emlékezés helyszínére. Mint mondta: nem kíván a kormány tagjaival együtt koszorúzni, mert „az egyik pillanatban bátorítják az usztasizmust, majd liberálisoknak tettetik magukat”. Milanovic hozzátette: számára akkor van hivatalos megemlékezés, amikor ő ott van.

Andrej Plenkovic kormányfő, Gordan Jandrokovic házelnök, a horvát antifasiszta szövetség, valamint a szerb és roma kisebbség képviselői közösen emlékeztek meg az évfordulóról és helyezték el koszorúikat a láger helyén állított emlékműnél.

A jasenovaci komplexumban, amelyet „horvát Auschwitzként” is emlegetnek, 83.145 embert öltek meg.

A jasenovaci haláltábor központi emlékműve

Az áldozatok több mint fele szerb volt, de horvát és boszniai zsidókat, cigányokat és olyan horvátokat is kivégeztek, akik nem értettek egyet a második világháború idején kikiáltott Független Horvát Állam (NDH) nevű, usztasák vezette bábállam rendszerével. Az 1337 napon át működtetett usztasa tábort 1945. április 22-én szabadították fel. *(Kriják Krisztina, MTI)*

Emlékkövet állítottak Bálint gazdának Gyöngyösön

Két évvel ezelőtt, 2020. június 21-én hunyt el Bálint György, akit az ország csak Bálint gazdaként ismert. A leghíresebb magyar kertészt mindenki szerette, kedves modorával és hasznos tanácsaival mindenki szívébe belopta magát.

Százévesen, 2020 júniusában hunyta le örökre a szemét Bálint gazda. Az ország kertésze nehéz és egyben kalandos életutat tudhatott maga mögött, magas szintű szaktudásával pedig nagy népszerűségre tett szert mint mezőgazdasági és kertészmérnök. Növényápolási tanácsait a mai napig alkalmazzák a hobbikertészek, így nem csoda, hogy két évvel a halála után sem feledkeztek meg róla. Most emléktáblát avattak a tiszteletére Gyöngyösön, a Vachott Sándor Városi Könyvtár Bálint Gazda Emléktermében pedig méltó módon emlékeztek meg róla özvegye, Antónia társaságában. Az emléktáblára Bálint gazda egyik kedvenc idézetét írták: „A növényeknek lelke van.” És valóban eszerint élte az életét és végezte a munkáját, pedig nem könnyű sors adatott meg számára – írja a Metropol.

Túlélte a holokausztot

Zsidó származása miatt munkaszolgálatra hurcolták, ahonnan csodával határos módon szökött meg. Először a mauthauseni, majd a gunskircheni koncentrációs táborba került, ahol az embertelen körülmények miatt a tífusszal is meg kellett küzdenie. Több társával együtt szökött meg, majd találtak egy német autóbuszt, tele élelmiszerrel. Tudta, hogy a legyengült szervezetet nem szabad teletömni étellel, ezért csak néhány szem kekszet vett magához; azok a társai, akik nem tudtak parancsolni a gyomruknak, néhány órával később kínok-kínjai között haltak meg. Miután hazatért, megtudta, hogy nemcsak a házuk veszett oda, de a családjából egyedül Bözsi nevű testvére élte túl a borzalmakat.

Ő honosította meg a cukkinit

Kevesen tudják, de Magyarország Bálint Györgynek köszönheti, hogy az egyik legnépszerűbb nyári zöldség, a cukkini itthon is meghonosodott. Fél évszázada egy termelőszövetkezeti küldöttség vezetőjeként Olaszországba utazott, hogy ott a magyarországi mezőgazdaságról beszéljen. *„Elmentem sétálni. Találtam egy kertészetet a város szélén, ahol épp cukkinit szüreteltek. Kérdeztem, hogy mi ez a növény, kézzel-lábbal próbáltam megértetni magamat. Akkor mondták, hogy cukkini a neve, és nagyon sokféleképpen lehet felhasználni a háztartásban. Hát, mondtam magamnak, ezt valószínűleg Magyarországon is lehetne termelni. Addig nem ismerte itthon senki. Rövid habozás után vettem egy kiló cukkinimagot, hazahoztam, és szétosztottam húsz barátom között azzal, hogy vessék majd el, és számoljanak be nekem a termesztés eredményéről. Ötven év alatt a cukkini az egész országban elterjedt zöldségféle lett...”* – emlékezett vissza a Bálint gazda, a százéves kertész című könyvében.

Háromszor nősült

Bálint gazda nagy népszerűségnek örvendett a hölgyek körében, nem csoda, hogy hosszú élete során többször nősült. A koncentrációs táborban megismert egy Anna nevű lányt, akivel a háború után össze is házasodtak, majd 1945-ben megszületett egyetlen gyermekük, János. A kapcsolatuk azonban hamar kihűlt, és bár próbálták felélesztení a tüzet, végül különváltak útjaik. Második feleségével, Mészáros Edit vágóval 1965-ben, a filmgyárban ismerkedtek meg. Az elvált asszonnyal hamar egymásba szerettek, két évvel később pedig összeházasodtak. 33 éven át éltek tökéletes boldogságban, ám ekkor Alzheimer-kórt diagnosztizáltak az asszonynál, akinek az állapota ezután egyre gyorsabban romlott. Második felesége betegségének idején lépett be az életébe Antónia, a harmadik asszony. Egy kiállításon találkoztak, és bár Antónia akkor már harminc éve gondozta a könyveit, sosem kerültek igazán közel egymáshoz. Élete alkonyán azonban egymásba szerettek, Antónia pedig haláláig elhalmozta szeretetével az idős kertészt.

Bors

9 770133 350099 22015

Vedd le rólam a kocsit, Nellikém!

Montágh Imre tragikus végű élete

Kisgyerekként lágerbe terelték volna, de a szüleivel megszöktek a halálvonatról. Aztán mikor végre mindenki megismerhette a helyes beszéd Paganinijét, egy tragikus baleset elvette tőlünk azt az embert, akinek még tízezreket kellett volna megtanítania a helyes beszédre. Montágh Imre lassan 36 éve nincs közöttünk...

1935-ben született, nemesi családban. Kisgyerekként nagybánhegyesi kúriájukban élt. Imádott lovagolni, és úgy tűnt, az önfeledt gyerekkor sosem ér véget. Aztán közbeszólt a történelem. Mivel zsidó származású is volt, 1944-ben a család az orosházi gettóba került, innen pedig az egyik haláltáborba tartó vagonra terelték őket. A kis Imre nem sokat értett abból, ami történik, hiszen kilencéves volt.

Aztán a szövetségesek bombázásai miatt a vonat Bécsújhelynél nem tudott továbbmenni. A meggyötört embereket ekkor romeltakarításra és a halottak összegyűjtésére használták. A kis Montágh Imre a többiekkel együtt talicskán tolta a holttesteket. Soha nem tudta feldolgozni ezeket a napokat. Egy újabb véletlen kellett aztán ahhoz, hogy ne egy koncentrációs táborban végezzék. Egy osztrák katonatiszt beszédbe elegyedett a németül tökéletesen beszélő családdal. Ő adott tippet nekik a szökéshez. Azt mondta, hajnalban, amikor még sötét van, fussanak szerteszét, és ha megúszták, három-négy napig bujkáljanak a környéken, majd keressék meg őt a lakásán. Így is tettek. Az osztrák katona pedig tartotta a szavát, így megmenekültek.

A második világháborút túlélték, de a család nemesi származása miatt

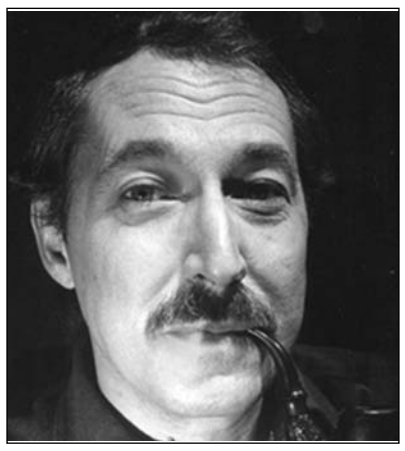

Csupán 51 évet kapott a sorstól

megint a történelem játékszerei lettek. Tarnazsadányba telepítették ki őket, két és fél évig dolgoztak ínséges körülmények között a mezőgazdaságban. Aztán Sztálin halála után visszatérhettek a fővárosba. Montágh Imre színésznek készült, ám a főiskolai felvételin Básti Lajos némi hezitálás után eltanácsolta. Így indult el egy másik úton, amely aztán mégis meghozta számára az ismertséget. A gyógypedagógiai főiskolára jelentkezett, ahol hamar kiderült, a borzalmas gyermekkor ellenére életigenlő fiatalembert az isten is tanárnak teremtette. A főiskola elvégzése után logopédusként dolgozott. Tanított kicsiket, felnőtteket, idővel pedig színészeket is a helyes beszédre.

Eperjes Károly például mindig büszkén mesélte, hogy Montágh Imre miatt lett színész. Egy amatőr színjátszó-találkozón futottak össze, Montágh meg arra biztatta, mindenképpen jelentkezzen a főiskolára. Eperjes viszont félreértette a beszélgetést, és a gyógypedagógiai főiskolára iratkozott be. Nem vették fel, majd utóbb kiderült, Montágh természetesen a színművészetire gondolt... Több száz beszédhibás kisgyerek köszönhette neki, hogy megtanult helyesen beszélni, ami önbizalmat is adott a kicsiknek. Számtalan színésznek mutatta meg, hogy a helyes artikulálás mennyire része a színjátszásnak. Idővel pedig már az egész ország megismerte a nevét, hiszen Antal Imre 1981-ben a Randevú című műsorába meghívta Montághot. A nézők rácsodálkoztak, hogy van egy ember, aki szenvedélyesen imádja, amit csinál, igazi lángelme, mellette viszont empatikus, a szavai pedig már-már gyógyítanak. Saját műsora lett a televízióban, könyveket írt, s egy idő után már nemcsak a beszédet, hanem a viselkedéskultúrát is tanította. Boldog volt, hogy segíthetett, és boldog volt otthon is, a feleségével, Nellivel és a gyerekükkel, Balázzsal. Rangot és presztízst adott a gyógypedagógiának, a tévében azok is tátott szájjal hallgatták, akiket amúgy nem különösebben érdekelt a beszédtechnika.

Aztán elérkezett 1986 nyara. Montághék külföldi pihenésre készültek, de előtte még elmentek Kismarosra a feleség szüleihez. A közkedvelt beszédtanár leparkolt az autóval, Nelli már bement a kapun, amikor a 9 éves Lada meglódult. Valószínűleg nem húzta be jól a kéziféket. Montágh Imre az autó elejéhez ugrott, megpróbálta feltartóztatni a kocsit, mivel egy majd hárommméteres szakadék felé gurult. Nem sikerült neki, előbb ő esett a mélységbe, majd az autója is rázuhant. A felesége egyből tudta, hogy nagy a baj, hiszen már leemelték az autót a férjéről, mégis azt súgta az asszony fülébe, hogy „vedd le rólam a kocsit, Nellikém!”

Súlyos sérülésekkel került kórházba, sokáig küzdöttek érte az orvosok – ha túléli, akkor sem tudott volna többé járni –, ám végül augusztus 14-én örökre elaludt az az ember, akit én személyesen nem ismerhettem, de édesanyám (aki szintén gyógypedagógus) igen, és bármikor is beszél Montágh Imréről, minden szaván érezni, hogy egy kivételes embert vett el a sors csupán 51 éves korában. Montágh Imrének volt egy mondása: a magánhangzó a beszéd lelke, a mássalhangzó pedig a teste. Tévedett. Ő volt a beszéd lelke...

Nyugodj békében, Montágh Imre!

Újságmúzeum

Romániában is jelen van az antiszemita gyűlöletbeszéd

A romániai Elie Wiesel Országos Holokausztkutató Intézet éves jelentésében megállapította, hogy az online térben továbbra is erőteljesen megnyilvánul a szélsőséges, antiszemita gyűlöletbeszéd.

A román állam által alapított intézmény minden évben számba veszi az antiszemita megnyilvánulásokat, amelyek sértik a holokauszt áldozatainak emlékét. Az idei jelentés szerint a koronavírus-járvány, az oltáskampány, a holokauszt történetének megismertetésére irányuló törekvések a fontosabb tényezők, amelyekhez kapcsolódva a közbeszédben a legtöbb antiszemita megnyilvánulás tapasztalható. A jelentés készítői szerint az utóbbi évben ez a jelenség fokozódott.

Hozzátették: az orosz–ukrán háború is rontott a helyzeten, felerősítette ugyanis az összeesküvés-elméleteket. Ezek közül az egyik legnépszerűbb az, hogy a zsidók vezetik Romániát és a világot. Az intézet munkatársai megállapították: Romániában továbbra is a Facebook a legnépszerűbb közösségi oldal, amely javított az ilyen elfogadhatatlan megnyilvánulások kiszűrésére irányuló rendszeren.

Közölték, hogy a zsidósághoz köthető emlékművek elleni vandál cselekedetek száma nem csökkent, a háborús bűnökért elítéltek kultusza továbbra is megfigyelhető a román társadalomban, sőt, néha a parlamentben is elhangzanak antiszemita kijelentések.

Emlékeztettek, hogy a központi közigazgatás szintjén Románia elfogadta az idegengyűlölet, az antiszemitizmus és a gyűlöletbeszéd visszaszorítására és megelőzésére irányuló országos stratégiát, valamint az iskolai oktatás része lett a zsidók történelméről és a romániai holokausztról szóló tantárgy. Ugyanakkor a helyi önkormányzatok, hivatalnokok és magisztrátusok szintjén ez a kérdés már nem kap akkora figyelmet, az érintettek ez irányú ismeretei hiányosak. Emiatt sem tudatosul bennük saját felelősségük a jelenség figyelemmel követésében, ami megnehezíti a központi hatósági döntések átültetését a gyakorlatba.

Példaként említették, hogy Romániában továbbra is vannak olyan utcák és emlékművek, amelyek háborús bűnökért elítéltek nevét viselik vagy nekik állítanak emléket. A társadalom szintjén az antiszemita megnyilvánulásokra az is bátorítólag hat – írták a jelentésben –, hogy a hatóságok nem mindig lépnek fel ellenük. *(MTI)*

Egy 1923-as fotó a Zsidó Kórházból

A budapesti Szabolcs utcai Zsidó Kórház már 1896-os megnyitásakor az ország egyik legmodernebb egészségügyi intézményének számított, s az 1940-es évekre ezer betegággyal rendelkező, ragyogóan felszerelt, az egészségügy szinte minden területét átfogó gyógyászati komplexummá fejlődött – olvasható a Magyar Zsidó Múzeum és Levéltár magazinjában.

A Szabolcs utcai Zsidó Kórházhoz tartozott a Bródy Zsigmond és Adél Gyermekkórház, a Bródy József és neje, Weissburg Fanny nevét viselő tüdőgondozó és az 1925-ben felépült, Kaszab Aladár és neje, Weiszkopf Józsa által alapított, ambuláns betegeket ellátó Poliklinika is. 1927 és 1931 között korszerű központi fűtéssel látták el és teljesen felújították az összes épületet és pavilont.

A numerus clausus-törvény miatt kényszerűségből más országokban végzett fiatal zsidó orvosok többsége csak a Zsidó Kórházban tudott elhelyezkedni, ahol külföldön szerzett ismereteikkel emelték a gyógyítás színvonalát.

1923-ban fotósorozatban örökítették meg a hitközség – köztük a kórház – intézményeit. Ezeket a képeket ma is őrzi a Magyar Zsidó Múzeum és Levéltár gyűjteménye.

Bácskai civil szervezetek emlékhelyeket tekintettek meg

A bajai Csend Kulturális Egyesület elnökeként a csávolyi Dél-alföldi Leader Egyesület meghívásának tettem eleget, amikor egy NEA-pályázat keretében civil kapcsolatok kiépítésén munkálkodtunk a visegrádi országokban és Erdélyben. Harmadik szervezetként a bácsalmási Szent László Határrendész Egyesület, ezenkívül néhány magánszemély vett részt a négy országot érintő kilencnapos utazáson.

Jártunk Csehországban, Lengyelországban, Szlovákiában és Romániában, azonban zsidó emlékhelyeket csupán Lengyelországban és Erdélyben látogattunk meg.

2022. június 30-án a csehországi kapcsolatépítés után Oswiecimbe utaztunk, ahol az éjszakát töltöttük. Azon a helyen tehát, ami nekünk, zsidó mártírok leszármazottainak a rémálom, vagyis Auschwitzban. Ez kétes érzelmekkel töltött el, hiszen ebben városban van a világ legnagyobb, sír nélküli zsidó temetője, ahol őseim füstté váltak egy tudománytalan és szégyenletes fajelmélet betetőzéseként.

Július 1-én nyolcórás zarándoklaton vettünk részt, amelynek során Auschwitz-Birkenau német precizitással működtetett halálgyárát járhattuk végig. A pokoli hőség és a korlátozott vízmennyiség sem adhatta át azt a szenvedést, amelyet a lágerbe deportált zsidó emberek, felmenőink, valamint a többi ártatlanul ide hurcolt személy (politikai foglyok, hadifoglyok, romák, homoszexuálisok stb.) egykoron átélhettek. Megtekintettük a múzeumot, különböző országok barakkjait – köztük a magyar kiállítást is –, az orvosi kísérletek eszközeit, a zárkákat, az ítélőszékek helyszínét, a kivégzőfalat, az akasztófákat, az őrtornyokat és a gázkamra-krematórium helyiségét. Megismerhettük az áldozatok horribilis és felfoghatatlan számát, egykor volt arcokat, kegyszereket, személyes tárgyakat, nevesített bőröndöket, az elpusztított emberek hajmaradványait, és bepillanthattunk a nevek könyvébe is. Mindezekkel szembesülni döbbenetes volt, a sírás kerülgetett, mikor dédnagymamám húga tűnt fel emlékeimből, aki valamelyik auschwitzi bitófán fejezte be életét.

A borszéki zsinagóga

Utána Birkenau következett, ahová a bajai és környékbeli zsidó emberek transzportjával is begördült a halálvonat. Magam előtt láttam dédnagyanyám megöregedett, meggörnyedt, a többnapos kegyetlen vagonbéli utazástól meggyötört testét és arcát. Láttuk a barakkokat, az őrtornyokat, a priccseket, egy magyar marhavagont (az 1944 májusában meggyilkolt Löwy Hugo családja adományozta és újította fel), a síneket, a gázkamrákat, a krematóriumokat, Kanadát, a kiszolgáló létesítményeket. Egyszóval láttuk a szenvedést.

Minden alkalommal, amikor megjártam Auschwitz-Birkenaut, a társaim viselkedését, reakcióit és arckifejezését figyeltem. Most is. Az elkomorult tekintet, a döbbenet, az összeszorulós ajkak, a gyermekek fotói és a tények láttán a kérdés: Hogyan történhetett ez meg?

Ide legalább egyszer mindenkinek el kell jönni! – mondta egy társam.

A nyolc óra mind a nyolc személynek lelkileg és fizikailag egyaránt megterhelő volt, ketten nem is tudták végigjárni az utat, visszafordultak.

Július 2-án délelőtt beléptünk a krakkói Schindler-gyárba, ahol megtekintettük a múzeumot. Beleláthattunk a krakkói zsidóság múltjába, mindennapjaiba, a gettó viszonyaiba és iszonyaiba, a náci párt és a Gestapo működésébe, láthattunk uszító propagandaplakátokat (sajnos ez napjainkban is visszaköszön), hirdetményeket, utcatáblákat (helyszíneket keltve életre), csilléket, húzós kocsikat, Schindler-gyári termékeket, a nyújtózkodó Amon Göthöt hű német juhász kutyájával, és még sok más sötétet a pokol mély bugyraiból. Előtörtek emlékeim a Schindler listájából, Jennifer Teege könyvlapjairól. Ott volt az egykori náci párttag, a tivornyázó életművész Oskar Schindler fotója. Pont mint a filmben, ült a lován és nézte a krakkói gettó felszámolását, a gyilkosságokat, a szörnyűségeket, a piros ruhás kislányt a fekete-fehér sötétségben. Az elkapott pillanat, amikor felnyílt a simlis üzletember, a dorbézoló bohém Schindler szeme. Egy döbbent ember ült a lovon, aki elképzelni sem tudta volna, hogy a német kultúrnemzet tagjai ilyen szörnyűségekre, kegyetlenségekre képesek embertársaikkal.

A gyár után fél óra maradt Krakkóra, és utaztunk tovább Szlovákiába. Kétnapnyi pihenő után Erdélynek vettük az irányt.

Július 7-én a délelőtt folyamán Stan Tímea kalauzolt végig minket Borszék Kossuth-forrásától kiindulva a Tündérkertbe, majd a Medve-barlangba és egy kőfejtőbe. Mindeközben rengeteget beszélgettem vele, így tudtam meg, hogy Borszéken egykoron éltek zsidók, és még épen áll a zsinagóga. Véget ért a túra. Ebédre már nem jutott idő, csupán pár falatot harapni.

Érkezett a Tanár úr, a helytörténész, Farkas Aladár. Talpig-vérig úriember, a tanárember minden tudásával és minden tudásszomjával. Leültünk, meghívtam egy kávéra, és csak áradt belőle Borszék múltja. A főutca megelevenedett, a Monarchia promenádján hömpölygött a tömeg, megélénkült a már roskadozó Remény Szálló is. Rövid séta után a székelykapunál voltunk, ahonnan két percre található az egykori zsinagóga. A Monarchia jelentősebb fürdőhelyein minden vallásnak megvolt a temploma, imaterme, imahelye, így a zsidóké is – mára belőlük csupán épületeik maradtak meg mementóként, a zsinagóga és a gondnoki ház (mindkettő zárva volt), néhány sírkővel az udvaron. Farkas Aladárral azóta is tart levelezésünk, így több adatot is szolgáltatott a borszéki zsidóságról. 1910 és 1930 között a borszéki zsidó lakosok lélekszáma 125 és 151 fő között mozgott általában, de pl. 1920-ban 92 fő volt, míg 1941-re 11 főre csökkent. A holokauszt után, az 1950-es években már csak egy zsidó személy akadt Borszéken, mára azonban egy sem maradt. A helytörténész elmondása szerint zsidó temető is van a városban. 1990 után zsidó befektetők érkeztek, akik megépítették a Riki Villát, valamint megvásárolták a Transilvania Szálloda és Vendéglőt. Időközönként összegyűlnek a leszármazottak a zsinagógában, amelyet a bukaresti központ tart karban. Minden évben viszonylag sok zsidó származású ember érkezik Borszékre.

Hazaérve leülepedtek az élmények, a keserűek és a pozitívak is. Az auschwitzi útnak jelentős volt a visszhangja a résztvevők között. Felmerült, hogy jövőre új csoportot is viszünk. Kiderült, hogy Krakkó megismeréséhez legalább egy nappal több időre van szükség. Borszéken legközelebb szeretném felkeresni a zsidó temetőt, valamint belülről is megtekinteni a zsinagógát.

Már várom az újabb utazást és a sok új felfedeznivalót.

Albert Iván

Mártírbeszéd Újpesten

Tisztelt Emlékező Közönség! Tisztelt Vendégeink!

Újpesten 78 éve a támmuz hónap 20-ához legközelebb eső vasárnap az emlékezés napja.

78 éve ez a nap az újpesti, rákospalotai, szigetmonostori, leányfalusi, pócsmegyeri, tahitótfalusi, váci zsidók végzetes tragédiájának emléknapja.

„...szó nélkül, beszéd nélkül hangjukat se hallani, mégis elérnek szavaik a föld minden részére, a világ végére” – mondja a zsoltárköltő (19. zsolt. 4.).

18.000 testvérünkre, elrabolt életükre emlékezünk, és elnémított hangjukat idézzük fel ezen a napon. Tragédiájuk akkor történt, amikor „...a gonoszok sarjadtak, mint a fű, és a jogtalanságot elkövetők virultak, és az mind pusztulásukhoz vezetett.” (92. zsolt. 8.)

Amíg a túlélők, Auschwitz tanúi köztünk voltak, megemlékezéseinken elmondtuk, amit tőlük hallottunk.

De a tanúk már nincsenek közöttünk. Az évek múlásával eltávoztak az öröklétbe, és lassan nem marad senki, aki tanúja volt a holokauszt szörnyűségének. Félünk, hogy a zsidók tragédiája mítosszá válik. **A tanúk elfogynak, és lassan rájövünk, hogy csak Isten marad ÉLŐ TANÚ. Így már csak Őt kérdezhetjük, hogyan történhetett, ami megtörtént!**

Isten a kezdet hatodik napján megteremtette az embert. Szabad akarattal teremtette és jóra teremtett férfit és nőt. „...hódítsátok meg – mondta Isten – és uralkodjatok mindenen, ami mozog a földön...” Ez volt a szabadság rosszul értelmezett tétje. Az első emberpár, Ádám és Éva ott, az Édenkertben a tiszta ártatlanság állapotában élt. Nem volt meg bennük a rossz tudása. Azt látták, amit Isten látott, márpedig „...látta Isten mindazt, amit alkotott, és íme nagyon jó volt.” (I.M. 1/31)

„...az élet fája ott volt a kert közepén, valamint a jó és rossz tudásának fája is.” (I.M. 2/9)

„...a jó és a rossz tudásának fájáról ne egyél...” – figyelmeztetett az isteni parancs.

Az ember evett a tiltott gyümölcsből. A tudás fája gyümölcsének egyik fele a jó tudásé, másik a rosszé! Az ember evett a gyümölcs rossz feléből, kinyílott a szeme, és látta, hogy hatalma van. Isten nem adott hatalmat az embernek! A hatalmat az ember saját magának teremtette. És a hatalom minden jó tudását rosszra fordítja. Az ember akkor még nem tudta, hogy hatalma tudatában ölni fog, mert a hatalomnak ilyen a természete.

Erre megnyílt mindkettőjük (férfi és nő) szeme, és megtudták, hogy mezítelenek. Miért érezték mezítelennek magukat? Azért, mert felnyílott a szemük, és rájöttek, hogy a rossz tudásával és a hatalom birtokában bármit megtehet az ember. A védtelennel, kiszolgáltatottal még inkább megtehet bármit. Csak a hatalom kell hozzá és a hatalom tudása, mely eltompítja a bűntudatot és vakká teszi a hatalommal bírót minden gyengével szemben.

„És megszólította az Örökkévaló Isten az embert, mondván neki: Hol vagy?” „És felelt az ember: ...mert meztelen vagyok, azért rejtőztem el.” (I.M. 3/10) „És Ő szólt: Ki mondta meg neked, hogy meztelen vagy?” (uo.) A Tóra szövege itt megszakad. Az első ember, Ádám nem árulta el, honnan jöttek rá, hogy mezítelenek.

Az ember evett a rossz tudás fájának gyümölcséből, és megváltozott a természete. Bele lett kódolva, hogy ha hatalma lesz, ölni fog! „Erre az Örökkévaló Isten szólt Évához: Mit tettél?” (uo.) Te asszony! Te, aki arra lettél teremtve, hogy életet hozzál a világra, nem tudtad, hogy ha az ember hatalmat kap, ölni fog? Elsőszülötted, Káin vérében ott a gyilkos természet, és megöli Ábelt! Éva nem tudta, hogy Káin leszármazottai zsidókat fognak megalázni, kínozni, kirabolni és végül ölni csak azért, mert zsidók! Ádám és Éva akkor, a kezdetek kezdetén még nem tudták, hogy Káin egyenes leszármazottai, a fasiszta hatalom ki akarja majd irtani Isten választott népét, a zsidókat, hogy írmagjuk se maradjon.

Auschwitz megfordította a teremtés rendjét! A zsidókat megalázták! Elvették minden vagyonukat! Elvették becsületüket, emberi mivoltukat. Nem voltak tekintettel sem a korukra, sem a nemükre, sem az emberi értékeire.

Itt kellett hagyniuk mindent, amiért érdemes volt élni... **itt kellett hagyniuk az életet.**

Sírt a fiú, ahogy a költő írta:

Arra születtem, hogy kisgyerek legyek
S anyám mellett lassan játsszam az éveket
Arra születtem, hogy felnőtt is legyek
S megértsem a szóból azt, amit lehet
S végül arra jöttem én a világra,
hogy elhiggyem azt, hogy nem vagyok hiába.

Nem akarom elhagyni a városom – mondta a fiú –, még annyi jót tehetnék magamért, a családomért és másokért... de a zsidó fiúnak mennie kellett a borzalmas vég, Auschwitz gázkamrái felé!

És sírt a lány:

Arra születtem, hogy megszeressenek
S megszeressem én is azt, akit lehet
Arra születtem, hogy boldog is legyek
S továbbadjam egyszer az életemet
S végül arra jöttem én a világra,
hogy belehaljak abba, hogy éltem a világban.

Élni szeretnék – mondta fájdalmasan –, gyerekeknek akarok életet adni és jóra akarom őket nevelni... de a zsidó lánynak mennie kellett a borzalmas vég, Auschwitz gázkamrái felé!

És sírt a kisgyerek: Miért megyünk el? Miért visznek el minket! Nem akarok menni, jó itt nekem, és itt akarok maradni veletek... de mennie kellett a kisgyereknek is a borzalmas vég, Auschwitz gázkamrái felé!

És sírt a megfáradt idős! És mentek ők is... és bezárultak a gázkamrák ajtajai! Csak a félelem maradt és néhány borzalmas pillanat, ami után elfogyott a levegő, megállt a szív és megszűnt az élet.

De ott, életük utolsó pillanatában férfi és asszony, gyerek és idős feltette a kérdést:

Hol vagy Te, Isten! Hol vagy, Istenem! Hogy hagyhattad, hogy ide jussunk?

...de Isten hallgatott!

És Isten még hallgat! 78 éve sem kapunk választ a kérdésre!

Kedves Megemlékező Testvéreim!

A mostani, 78. évi megemlékezésnek van egy nagyon fontos üzenete. A hitleri hatalom ki akarta irtani a zsidókat, de…

78 évvel Auschwitz után él a zsidó nép!

78 év után újból annyian vagyunk zsidók a világon, mint 1944-ben voltunk.

Isten hallgatott, de mi hirdetjük:

Arra születtünk, hogy mégse dobjuk el hitünket
hogyha szenvedünk, hogyha szenvedünk.
Auschwitz borzalma után mi, zsidók, nem dobtuk el hitünket! Nem dobtuk el, és mondjuk nap mint nap kétszer:
Halljad, Izrael, Örök Istenünk, az Örökkévaló egyetlen!

Emlékezzünk, testvéreink! Emlékezzünk a költő, Adamis Anna kicsit megváltoztatott versszövegével:

Arra születtünk, hogy napsugárba kapaszkodjunk,
nem baj, hogyha fáj, nem baj, hogyha fáj,
arra születtünk, tiszta legyen még a szívünk,
s éljünk még tovább, s emlékezzünk még tovább.

Irgalom Ura, Te, aki a magasban lakozol, adj igaz nyugalmat isteni jelenléted szárnyai alatt **újpesti és minden holokausztáldozat** testvérünknek!

Mennyei Atyánk! Rejtsd lelküket szárnyaid menedéke alá örökre, lelkük találjon nyugalmat, foglald őket az öröklét kötelékébe.

Te, Örökkévaló, legyél osztályrészük, találjanak békét hamvaikban. És mondjuk erre:

Ámen!

Szerdócz J. Ervin főrabbi

A sokkoló fotó alapján azonosították a lengyel kisfiúra fegyvert szegező náci tisztet

A holokauszt gyermekáldozatainak jelképévé vált a kezét megadásként feltartó, ijedt tekintetű 7-8 éves fiú, akire egy náci tiszt csőre töltött géppisztolyt szegez – a varsói gettóban készült megrendítő fénykép később segítségére volt a hatóságoknak a katonatiszt azonosításában és elítélésében, a kisfiú kiléte és sorsa azonban máig viták és rejtélyek tárgya; azt sem tudni, vajon túlélte-e a megpróbáltatásokat.

A varsói fiú fotója sokkolta a világot

Josef Blösche egy korábbi, 1940-ben készült felvételen

Leverték a gettólázadást a megszálló hatóságok

A megszállt lengyel főváros főként zsidók lakta részén 1940 áprilisában kezdődött a gettó kijelölése és a zárófalak felhúzása, Hans Frank német főkormányzó pedig októberben rendelte el hivatalosan több mint 400 ezer zsidó származású polgárnak, a varsói lakosság közel 30 százalékának betelepítését az elzárt területre. 1942 júliusa és szeptembere között a német hatóságok 300 ezer személyt deportáltak a gettóból megsemmisítő és munkatáborokba, ezt követően elrendelték a gettó felszámolását és a megmaradt, munkaképes zsidó lakosság átszállítását a megszállt Lengyelország egyéb területeire.

Az akció 1943. április 19-én indult, a gettóba benyomuló német katonák és rendőrök azonban nem várt ellenállással találták szemben magukat: a lakók fellázadtak, és gránátokkal, saját készítésű fegyverekkel igyekeztek a gettó falain kívülre szorítani a németeket és kollaboránsaikat. A lázadás a meglepetés erejével hatott, a németek azonban hamarosan úrrá lettek a helyzeten, porig rombolták a gettót, a megmaradt lakosságot pedig lágerekbe deportálták. Május 16-ra sikerült ártalmatlanná tenniük az összes, önállóan vagy kis csoportokban még harcoló lázadót is.

A fotó alapján azonosították a géppisztolyos tisztet

A híressé-hírhedtté vált fotót ez alatt a csaknem egy hónap alatt készítették, a rajta látható, férfiakból, nőkből és gyerekekből álló csoportot egy bunkerből vezeti ki csőre töltött puskával egy csoport SS-katona, feltehetően a Nowolipie utca 34. számú háza előtt. A felvétel valószínűleg – sok hasonló képpel együtt – propagandacéllal készült, alkotója pedig a 689-es propagandaegység egyik hivatásos fotósa volt, de az is lehetséges, hogy „a varsói gettó királyának” becézett osztrák SS-tiszt, Franz Konrad műve, aki később a bíróságon azt állította, fényképeivel a német egységek brutalitását kívánta dokumentálni, hogy feljelenthesse őket a felsőbb hadvezetésnél. Vallomása nem hatotta meg a lengyel bírákat, akik 7 személy meggyilkolása és ezrek lágerekbe deportálásának bűnéért halálra ítélték Konradot.

A kép jobb sarkában látható géppisztolyos SS-tiszt, aki rezdületlen arccal tartja célkeresztben a sapkát, kabátot viselő, kezét feltartó kisfiút, szintén több mészárlásban volt bűnrészes, sokáig mégis megúszta a felelősségre vonást. A Joseph Blösche névre hallgató férfi a háború végén szovjet hadifogságba került, pár évre rá azonban szabadon engedték, ezt követően a későbbi NDK területén telepedett le, megházasodott, és a türingiai Menteroda községben egy helyi üveggyár szakmunkásaként szerzett munkát. A keletnémet hatóságok csak két évtizeddel később, 1967-ben akadtak rá a bujkáló háborús bűnösre, akit az időközben világszerte ismertté vált fénykép buktatott le.

Ugyan Blösche szovjet munkatáborban szerzett arcsebei nehezítették az azonosítást, a fotó és más, a gettólázadás idején készült felvételek alapján egyértelműen bebizonyosodott, hogy a szemtanúk által kegyetlen szadistának leírt egykori SS-tiszt akadt a Stasi horgára. Amikor tárgyalásán a bíró szembesítette Blöschét a híres képpel, és megkérdezte, mit érzett, amikor egy 8 éves fiúra fegyvert szegezett, a vádlott úgy válaszolt, egyáltalán semmit, ugyanis a hasonló esetek mindennaposak voltak. A bíróság háborús bűntetteiért golyó általi halálra ítélte Blöschét, az ítéletet 1969 júliusában a lipcsei börtönben hajtották végre.

Máig nem tudni, ki lehetett a kisfiú

Míg a fegyveres tiszt személyazonossága egyértelműen bizonyított, a fotón szereplő többi alak, köztük a kisfiú kiléte máig rejtélynek számít: utóbbival kapcsolatban számos teória született már, azonban egyik sem bizonyítható minden kétséget kizáróan. Lehetséges, hogy a képen az akkor 8 éves Artur Dab Siemiatek látható, akinek édesapja a gettóban működő titkos zsidó ellenállásban működött; a fiú nem élte túl a holokausztot, két rokona azonban még 1939-ben sikeresen a Szovjetunióba menekült, később ők azonosították a fényképen szereplő fiút mint néhai hozzátartozójukat.

Szintén a Szovjetunióba menekült Avrahim Zelinwarger, aki 1999-ben, 95 éves korában kereste meg a sajtót, azt állítva, a képen akkor 11 éves fia, Levi szerepel, akit édesanyjával és húgával együtt meggyilkoltak a németek – az állítás valóságtartalmát azonban erősen kétségbe vonják, a Leviről készült képek ugyanis kevés hasonlóságot mutatnak a varsói fiúval. Hasonlóképpen vitatják egy Israel Rondel nevű férfi állítását, aki a 70-es években a londoni Jewish Chronicle hasábjain azonosította magát mint az egykor célkeresztben tartott fiúcskát.

A negyedik lehetséges személy az 1936-ban született és 2012-ben elhunyt Tsvi Chaim Nussbaum, akit családjával a hírhedt Hotel Polski-ügyben – a német hatóságok a gettó likvidálását követően titkos összekötőik segítségével palesztin vízumokat adtak el a még bujkáló, vagyonosabb zsidó családoknak, akik besétáltak a csapdába, és végül deportálták őket – tartóztattak le 1943 júliusában. Törvényszéki orvos szakértők vizsgálata megállapította, hogy a képen szereplő fiú és Nussbaum füle, illetve bizonyos arcvonásai egyezést mutatnak, a férfi története, illetve a letartóztatás helyszíne és dátuma azonban nem illeszkedik egymáshoz, a legtöbben ezért az ő állítását is falsnak tekintik.

Rudolf Dániel / Dívány

Moszkva sajnálja Izrael oroszellenes hozzáállását az ukrán konfliktushoz

Moszkva sajnálatosnak tartja Izrael oroszellenes hozzáállását az ukrán konfliktushoz – közölte Marija Zaharova külügyminisztériumi szóvivő. A televíziós műsorban megjegyezte, hogy Nyugat-Jeruzsálem közelmúltbeli retorikája „abszolút nem volt konstruktív” és „tárgyilagos”.

Oroszország és Izrael viszonya megromlott Moszkva ukrajnai katonai műveletének megindítása óta, és Zaharova az *Orosz Hírek* cikke szerint felhívta a figyelmet arra, hogy ez „nem magától történt”.

„Az elmúlt hónapokban abszolút nem konstruktív, sokkal inkább – ami a legfontosabb – elfogult retorikát hallottunk Tel-Avivból” – jelentette ki Zaharova. Megjegyezte, hogy az Izrael különböző hatalmi szintjeiről érkező oroszellenes értékelések komoly kérdéseket vetnek fel Moszkvában, különösen azért, mert azokat kizárólag ukránbarát módon fogalmazták meg.

„És ez nem az ukrán nép, hanem kizárólag a kijevi rezsim támogatását jelentette” – jegyezte meg a diplomata, hozzátéve, hogy a retorika „teljesen összhangban van a Nyugat furcsa és vad hangjával”.

Zaharova azt is hangsúlyozta, hogy az Izraellel fennálló kétoldalú kapcsolatok megnehezítésére irányuló „impulzus” nem Oroszországból származik.

„Amikor most olyan megjegyzéseket hallunk a vezetéstől, hogy Oroszország egyes intézkedései a kétoldalú pályán befolyásolhatják a kapcsolatokat, akkor megkérdezném, hogy ugyanezek az emberek nem gondolják-e, hogy az ő intézkedéseik és nyilatkozataik ezekben a hónapokban már befolyásolták a kétoldalú kapcsolatokat” – mondta.

A szóvivő kijelentései azután hangzottak el, hogy Jair Lapid izraeli miniszterelnök utasította országa külügyminisztériumát, hogy készítsen elő egy sor válaszintézkedést arra az esetre, ha a Zsidó Ügynökség oroszországi kirendeltségét bezárnák.

A miniszterelnök arra figyelmeztetett, hogy a zsidó származású emberek Izraelbe történő bevándorlását elősegítő, kvázi kormányzati ügynökség bezárása „súlyos” hatással lenne a Moszkva és Nyugat-Jeruzsálem közötti kapcsolatokra.

Az interjúban Zaharova kijelentette, hogy a szervezet sorsa Oroszországban az igazságügyi minisztérium kezében van, és kizárólag jogi kérdés.

Korábban egy moszkvai bíróság közölte, hogy hivatalos kérelmet kapott az igazságügyi minisztériumtól az ügynökség oroszországi kirendeltségének felszámolására, az adattárolással és adatvédelemmel kapcsolatos helyi törvények állítólagos megsértésére hivatkozva.

A Kreml is ragaszkodott ahhoz, hogy a Zsidó Ügynökség körül kialakult helyzet jogi kérdés, és óva intett az ügy átpolitizálásától. „Valóban vannak kérdések a Zsidó Ügynökség számára az orosz törvények betartásával kapcsolatban. De ezt a helyzetet nem szabad átpolitizálni vagy az orosz–izraeli kapcsolatok egészére kivetíteni” – mondta Dmitrij Peszkov, a Kreml szóvivője.

Moszkva és Nyugat-Jeruzsálem viszonya jelentősen megromlott, amióta Oroszország február végén katonai műveletet indított Ukrajnában. Izrael „a nemzetközi jog megsértéseként” elítélte a hadműveletet, azonban eddig tartózkodott attól, hogy csatlakozzon a Moszkva elleni nemzetközi szankciókhoz. Emellett csak humanitárius és nem katonai célú segélyt küldött Ukrajnának, ellentétben más támogatókkal, amelyek fegyverekkel látják el Kijevet.

Orosz Hírek

Segíthetik-e egy náci fotós képei a holokauszt dokumentálását?

Egy holland náci propagandista fotós képei kapcsán merült fel a kérdés: másként kell-e hozzáállni a nácik által készített fényképekhez a holokauszt dokumentálása során?

Herman Heukels rengeteg fotót készített arról a több ezer hollandiai zsidó családról, akiket Amszterdam egyik központi helyére tereltek 1943. június 20-án, hogy onnan koncentrációs táborokba deportálják őket. Az 5500 ember legnagyobb része sosem tért vissza, a legtöbbjükről ez volt az utolsó fénykép az életükben, olvastuk a *Kibic* írásában.

Heukels fotói a legerősebb képi bizonyítékok közé tartoznak, amiket a történészek a hollandiai holokauszt ábrázolására a mai napig használnak annak ellenére, hogy a náci propagandista Heukels célja nem az emberek szenvedésének bemutatása, hanem a zsidók rossz fényben feltüntetése volt. Az ezzel kapcsolatos dilemmáról szól a New York Times cikke, amelyet a hvg.hu szemlézett.

Ezek nagyon híres fényképek, néhányuk a legtöbbet kikért fotók közé tartozik a világ minden tájáról összegyűjtött archívumunkból – mondta a New York Timesnak René Kok, az amszterdami Háborús, Holokauszt- és Népirtási Tanulmányok Intézetének (NIOD) kutatója.

A cikkben felmerül a kérdés, hogy Heukels náci múltjának fényében a kutatóknak másként kell-e hozzáállniuk a képeihez. A NIOD másik kutatója, Kees Ribbens szerint a fotók *egészen rendkívüliek,* mert megmutatják, *hogyan zajlott a deportálás Amszterdam központjában, és rávilágítanak a bürokrácia működésére is.*

Zsidó családok érkeznek az amszterdami Olympiapleinre
Fotó: Herman Heukels / Wikimedia Commons

A New York Times írásából az is kiderül, hogy a hollandiai zsidókat ábrázoló fényképek többségét náci propagandisták csinálták, egy másik jelentős részét pedig olyan német katonák, akik ezeket egyfajta szuvenírként akarták hazavinni. De olyan is előfordult, hogy egy náci tisztségviselő hobbifotósként örökítette meg a holokauszt borzalmait, mint ahogy azt a lódzi gettó szögesdrót mögötti zárt világát dokumentáló osztrák könyvelő is tette.

Heukels a képeit a Storm SS nevű holland náci hetilapban akarta publikálni. Ribbens szerint ez felveti a kérdést, hogy mi maradhatott le a fényképről: például náci tisztek vagy holland rendőrök, akik erőszakkal terelték össze az embereket.

A háború utáni időszakban a különböző forrásokból származó fotók összekeveredtek, és nem igazán foglalkozott azzal senki, hogy ki és milyen céllal készítette őket. Azóta viszont a kutatók arra törekednek, hogy elmagyarázzák a fényképek létrejöttének körülményeit, hogy az azokat felhasználók etikailag megfontoltabb döntést hozhassanak.

Hangyás lettem

Reggel arra ébredtem, hogy valami nincs rendben. Rossz előérzetem volt, s hogy még rosszabb legyen, ezért bal lábbal keltem fel. Gyorsan elvégeztem a sürgető reggeli teendőimet, befésültem, zseléztem a hajam, majd apámtól tanult módszerrel hajhálót húztam rá. Fiatalosan szeretném tartani magam, mégiscsak fiatalabb a párom, ő még könnyedén le tud hajolni. Megnyugtató, hogy lassan átveszi tőlem házi teendőim egy részét, úgymint szőlőmetszés, csatornatisztítás létráról, és minden mást, amibe ugyan belekezdek, de itt fáj, ott fáj, és nem tudom befejezni. Mégis én vagyok az Úr a háznál, papíron, de már az Úrnő is feljövőben van. Néhány dologban már jobb nálam, például hangerőben is. Azért jól kiegészítjük egymást.

Szóval felöltözködtem, és elindultam a konyhába a kitaposott úton, ahol várt rám az én mucikám, ahogy szokott, egy nagy bögre speciális összetételű tejeskávéval, amit én csak csicsi pucsi kávénak hívok.

Ez a szokás kb. egy éve kezdődött nálunk, amikor óriási változás történt mindennapi életünkben. Prominens vendégünk volt, akit igyekeztünk körülugrálni. Márti mindent felajánlott, ami a lakásban volt, és amivel meg tudná kínálni. Ám a prominens mindenre csak azt mondta: Nem, nem, nem és nem. És ekkor Mártiban felvillant a megoldás: Prominens úr, talán egy kávét?

Mire Ő: Talán egy kávét! Kedvesem, miből készíti?

– Legújabb zamatos Nescafé cremából. Nagyon kellemes, szelíd.

– Ez kávéfőzőben készül?

– Nem, kavarós. Csak hozok egy kis forró vizet, tejszínt, tejet, cukrot, édesítőt, rumot, és itt készítem el Önnek kívánság szerint.

– Kavarós kávé? Ó nem, nem akarom igénybe venni. Csak a kávéfőzőben készült elég higiénikus számomra. Tulajdonképpen máris mennem kell. Viszontlátásra.

Mire mi kórusban:

– Megtisztelt bennünket, Prominens úr.

Behúzta maga mögött a kaput, és halkan hallatszott, amint annyit mondott a sofőrjének: Ezek még egy rendes kávéval sem tudtak megkínálni.

És ekkor összeült a családi tanács, és eldöntöttük, ilyen helyzetbe többé nem kerülünk.

Márti rögtön intézkedett, a legközelebbi kínai boltban vett egy egyszemélyes kínai, mini, zsebben hordható kotyogós kávéfőzőt, amiben elenyészően kevés kávé készülhetett, úgy egyujjnyi.

Na én megmutattam, ki a férfi a háznál, hogyan kell beruházni, és ugyanabban a kínai boltban megvettem a legnagyobb akkor kapható kotyogóst, a 3 személyest. Ugyanakkor felfedeztem, hogy a kiváló Omnia gyártmányok között koffeinmentes kávé is kapható. Más sem kell egy vegetáriusnak, rögtön vásároltam belőle. És a kínai világgazdaságot vezető iparcikk, a 3 személyes kotyogós bevált.

Egyre merészebbek és merészebbek lettünk, és ma már felefele arányban teszünk bele koffeines és koffeinmentes kávét, amivel kitűnő ízeket tudunk alkotni. Ennek a levédett neve csicsi pucsi kávé.

Szóval ez a csodálatos készítmény várt engem a konyhában, mellette lekváros pászka, ami még az ősi időkből, a Széchenyi utcából származó recept szerint készült. Hozzávalók: házi lekvár és túlsütött, kicsit égett pászka. Örömmel, mosolyogva köszöntöttem párom, ma sem csalódtam benne. Minden előkészítve ott várt engem a konyhapulton, és még ráadásként egy szelet a lányom által sütött mákos bejgliből (ami pászkalisztből készült). És ekkor meglepődve láttam, hogy a mákos szelet magától elindul a konyhapulton. Felvettem a szemüvegem, és ekkor vettem észre, hogy összesen 517.260 hangya volt a sütiben, hátukon vitték. Ütemes léptekkel távolodtak a sütimmel. Úgy látszik, hogy a mi nemzedékünk sem maradhat ki egy világháborúból. Be vagyunk kerítve, hadiállapotban vagyunk. Körkörös védelem kell az országhatárokra, mind a 7000 hadra fogható katonánk készenléti állapotban. Igaz, ebből 6000 a vállalatokhoz van kivezényelve, de a maradék 1000 magyar vitéz megvédi országunkat (vagy nem). Kívülről a koronavírus támad, belülről a bogarak. Nálunk már a fél házat elfoglalták, mire észrevettem. Kis és nagy hangyák, százlábúak és egyéb, árpádsávos fekete egyenruhába öltözött segédcsapatok, csótányok támogatták őket. A légierejüket is bevetették szárnyas hangyák, legyek, darazsak rajával. Mindent el akarnak foglalni. A belső fertőtlenítésre használt kóser szilvámat szinte kortyolgatják, fürdenek benne. Fertőtlenítik magukat, nem is vírusos egy sem. Vannak farkas hangyák, akik a Piroska nevű szörpöt zabálják fel. Délről jött migráns poloskák, harapós sárga pettyes katicabogarak, alattomos kullancsok támadnak alulról, felülről. Nehéz a határvédelem. Gáztámadást (spray) és a légycsapó legújabb változatát vetettük be, nem sok sikerrel. Valószínűleg a rovarirtó spray töltőanyaga Vuhanban készült kókuszlé volt, mert a bogaraknak nagyon ízlett, egyre nagyobbak tőle. Ezért használunk ecetet és szódabikarbónát, a hagyományos szereket. A bikarbóna fehér porában leginkább játszani szeretnek támadóink. Örömmel széthordják az egész házban. Fehér csíkok jelzik a hangyajáratok útját. Én mint egy Sherlock Holmes, nagyítóval a kezemben követem a fehér járatokat, de hogy hova tűntek el, hol lehet a központi parancsnokságunk, azt nem sikerült megtalálnom. A repülő bogarak ellen drónokat vetettünk be. Két robotporszívó is csatasorba állt a parkettán, de ahogy leálltak töltődni, amit elől beszívtak, az hátul csapatokba szerveződve jött ki, és rögtön elindultak bevenni a spájzot. S mindez nem volt elég, megjelentek a vérszúnyogok előőrsei, akik félelmet keltő zümmögéssel, zengéssel cikáztak a lakásban. Megakadályozhatatlanná vált a kóbor macskák támadása, elfoglalták az egész udvart, az erkélyajtónkra pisiltek, azután néztek be az ablakon, hogy mit szólunk hozzá. Kakálni csak az óvott pázsitomon tudtak, ahol nem észrevehető a fű között. Általában én lépek bele fűnyírás közben. Ha nem, pár nap alatt kiég a fű egyméteres körzetben, és utána 10 éven át nem terem ott semmi. Vegyi támadás, ezt is meg kellett élnünk. Még egy aknát használnak a macskák, a meleg autó alatt alszanak, de az ajtó mellé helyezik el a csomót, így tuti, hogy belelépek. Persze én nem veszem észre, nem olyan jó a szaglásom. Ám Mártinak kitűnő. Vadászkutya volt előző életében. A konyhából megérzi a szagot. Elém rohan, én rohanok felé csókra készen, és ekkor mint egy ágyúlövés, durran a hang: Állj, egy lépést se tovább! Meg sem merek szólalni a döbbenettől, párom a síri csendben szagolgatni kezd. Hát milyen fogadtatás ez? Magyar embert magyar asszony szagolgat? Ez a szerelem? A szerelem az más! Ölelés, puszi, simogatás, nem szagolgatás. Ha már van egy kis szagod, minden szépség elmúlik? Hazajössz, és falhoz vagy állítva? Körbeszaglás, vetkőztetés, megszégyenítés? Bal cipőd mint bűnjel elkobzása? Pucéran lépek be a fürdőszobába, ahol meg szúnyogok hada fogad. 4-5 csípés után rohanok Mártihoz. Megadom magam, viszket a hátam, kérlek, kend be! Mindenféle régi gyógyszertári krém kerül elő a fiókból. Kísérleti alapon minden csípésre másik krémet használunk. Legjobban a Reparon vált be. Ha oldja az aranyeret, akkor a hátra is jó lehet. Borzasztó harag önt el. Ez igazi hátbatámadás. Ott megsebezni, ahol védtelen vagyok? Nem tudom bekenni, megvakarni, borogatni önállóan a hátam. A vállam sem tökéletes, nem érem el. Ez már igazán több a soknál. Átlépi a hadiállapot lefektetett szabályait. Orvtámadás, HÁTURUL. Őrületbe visznek! Ha ők így, akkor én is így. Mindenhez is értek, ezért úgy döntök, hogy egy kemping gázfőzőből lángszórót készítek. Berontok a lakásba. Centiről centire, módszeresen lángszóróval perzselek fel mindent. Percek alatt tövig ég az egész épület. Nem maradt egy bogár sem életben.

Én győztem!

Ahasvírus

IZRAELI SZÍNES

A férjezetlen nőknek is jár a meddőségi kezelés

Az Izraeli Legfelsőbb Bíróság határozatban elítélt egy kórházat, mert nem biztosította a meddőségi kezelést férjezetlen nőknek – jelentette a Hááre c ím ű izraeli újság.

Az alkotmánybíróságként is működő testület döntése szerint tilos, hátrányosan megkülönböztető, sértő és fájdalmas volt, hogy megtagadták hajadonok meddőség elleni kezelését.

A natanjai ultraortodox Laniado kórház azzal az indoklással nem végezte el a kért meddőségi kezelést, hogy ez a kórház vallási intézmény, és a zsidó vallási törvénybe ütközik a meddőségi kezelés olyan nők számára, akik még nem mentek férjhez.

Ez az emberi méltóság lényege elleni támadás, amely magában foglal megaláztatást is – írta a bíróság három bírája, s véleményük szerint a kórház a betegjogi törvény értelmében is tiltott diszkriminációt követett el.

A kórház egy körzeti bíróság 2017-es határozatát próbálta megfellebbezni a legfelsőbb bíróságon, amely hatvanmillió sékeles (több mint 6 milliárd forintos) bírságot szabott ki a Laniadó kórházra egy csoportos kereset nyomán.

A bíróság határozata szerint hátrányos megkülönböztetést jelent és sérti az emberi méltóság lényegét, ha a termékenységi kezelést csak házaspárok számára engedélyezik, és a nem házasoktól megtagadják ezt a lehetőséget.

Az ajtók bezárása a hajadon nők előtt érvénytelennek és alacsonyabb rendűnek minősít minden új családot az egymással házasodó férfi és nő hagyományos családjával szemben. Ez az állítás önmagában sértő, és a diszkriminált nőt vagyoni kárral is sújthatja – vélekedett az ítélet indoklásában Anat Baron bírónő.

Natanján Jekutiel Jehuda Halberstam rabbi alapított ultraortodox közösséget, majd a zsidó vallás parancsait követő kórházat. Halberstam rabbi a második világháború előtt a kolozsvári ultraortodox zsidók vallási vezetője volt.

Látványosan közelít egy hatalmas medúzaraj Izrael partjaihoz

Az izraeli Természetvédelmi Hatóság szerint az emberi tevékenység, többek között a környezetszennyezés és az éghajlatváltozás felgyorsítása okozza a medúzarajok számának növekedését a Földközi-tengerben.

Medúzaraj Haifa partjainál

Fotó: Rotem Sadeh / Israel Nature and Parks Authority

Haifa partjainál bukkantak egy óriási medúzarajra az izraeli Természetvédelmi Hatóság munkatársai. A csápos lények felülről nézve fehér pöttyöknek látszanak a vízen – idézi a hatóság közleményét a Times of Israel nyomán a *Kibic*.

A hatóság azt követően tette közzé a rajról készült képeket, hogy a zselés tengeri élőlények közül már sokan elérték Izrael partjait a nyáron, és több példányt partra is vetett a tenger.

A Természetvédelmi Hatóság szerint az emberi tevékenység is hozzájárul a medúzarajok elszaporodásához:

A medúzák terjedését többféle emberi tevékenység is elősegíti, például a Szuezi-csatorna kiásása, a tenger szennyezése, az éghajlatváltozás felgyorsítása és a medúzák ragadozóinak, például a naphalaknak és a tengeri teknősöknek okozott károk. Ez egy újabb ok arra, hogy megóvjuk a tengert.

Az Izraelbe látogató medúzák többsége vándorló, invazív faj, amelyek az Indiai-óceánból származnak, és vélhetően a Szuezi-csatornán keresztül jutnak el a Földközi-tenger keleti részébe. A medúza csápjai csíphetnek és mérget fecskendezhetnek az emberbe, ami általában enyhe vagy súlyos kellemetlenséget okoz, de ritka esetekben rendkívüli fájdalommal, sőt, akár halállal is járhat.

Bár a medúzák már évtizedek óta rajokba verődnek Izrael földközi-tengeri partjainál, a tudósok keveset tudnak arról, hogy milyen szabályok szerint élnek és mozognak, és nehéz megjósolni, mikor jelennek meg a rajok, milyen fajból állnak majd, és meddig maradnak.

A medúzák Izrael energiaellátását is veszélyeztetik, mivel beszívják őket az ország erőművei, amelyek tengervizet használnak hűtésre. 2016-ban a Haifai Egyetem kutatói a holdállás és a vízhőmérséklet figyelembevételével megvizsgálták, milyen időszakban lepik el a medúzák egy-egy erőmű környékét. Arra a következtetésre jutottak, hogy összefüggés van a tengeri élőlények éves megjelenése és a holdfázisok között.

Tilos lesz korlátokat bevinni a Siratófal egalitárius szekciójába

Az izraeli rendőrség a jövőben eltávolíthatja a korlátokat, amelyeket illegálisan vittek a Siratófal egalitárius szekciójába, jelentette a Ynet hírportál nyomán az *ujkelet.live*.

A Ynet által megtekintett levélben, amelyet a miniszterelnöki hivatal küldött az óváros zsidó negyedének újjáépítésével és fejlesztésével foglalkozó vállalatnak, azt kérték, hogy tiltsák be a téren a korlátokat a szent helyen található koedukált imapavilonban.

„Le kell állítani a korlátok behozatalára és elhelyezésére irányuló kísérleteket a Siratófal egalitárius szekciójában” – áll a levélben.

„Az igazságügyi minisztérium szerint a Siratófalnál dolgozók nem alkalmazhatnak erőszakot, hogy megakadályozzák a korlátok bevitelét a térre”, de „amikor szükséges, a rendőrséget be kell vonni a törvény érvényesítésére”.

Korábban viták törtek ki a helyszínen, miután ultraortodox zsidók csoportjai korlátokat helyeztek el a téren, hogy elválasszák a férfiakat és a nőket, feldühítve ezzel a haladó és liberális zsidókat.

Az egalitárius teret 2016-ban hagyta jóvá a kormány, de a helyszín körül kialakult feszültség a progresszív és ultraortodox zsidók között azóta sem csillapodott.

A Maszorti Mozgalom azt mondta, hogy elégedettek a döntéssel. „Fontos lépésnek tartjuk ezt a döntést annak érdekében, hogy a Siratófal biztonságos és közösségi otthon maradjon minden zsidó számára, függetlenül a kilététől.”

„Követeljük, hogy a rendőrség tartsa fenn az emberek azon jogát, hogy az egalitárius téren imádkozhassanak és békében tölthessék az idejüket anélkül, hogy különböző csoportok próbálnák megzavarni őket, ahogy az az elmúlt hónapokban történt. A Siratófal mindannyiunké.”

Az eilati szent fapözsó

Hátizsákos-gyalogos turista vagyok, amióta járni tudok. 55 évnyi bizonyítékom van, hogy többet látni így a világból, mint bedekkerrel bódorogva, guide-okat követve, szervezett utakon.

Így találtam rá Eilaton a HaHorev utcai zsinagóga előtt erre a fapözsóra. Igazi látványosság! Sokáig lehet nézegetni, mint egy képeskönyvet. A Tóra jelenetei: Noé bárkájától Mózes kőtábláin át a csodarabbikig a tartalomjegyzék.

És minden parkettázva, intarziázva az ülésektől a visszapillantóig, a kormánytól a csomagtartóig. A tetején pedig a Templom, ahogy írva vagyon.

Ha jól sejtem, ez egy Peugeot 404-es, amit a hetvenes évek elején gyártottak. Ez igazolhatja azt, amit a zsinagógába igyekvők meséltek, hogy ez a műtárgy legalább 40 éve létezik. Volt, aki azt állította, hogy néhány éve (5?, 7?) még közlekedni is látták. A tulajdonost sajnos senki nem ismerte...

Nem vagyok sem muzeológus, sem etnográfus, de jártam néhány néprajzi gyűjteményben a világon: az eilati faautó bárhol beférne a népi vallásosság vagy a naiv művészet termeibe, a parasztbarokk faragások és a hippikorszak pop-szentélyei közé. Ráférne persze egy kis restaurálás: a leesett lécecskék, az elveszett ékítmények pótlása. Akkor egy méltó helyen kiállítva bekerülhetne az eilati látnivalók közé, sőt az útikönyvekbe is, hogy ne csak a véletlenül arra járók és az én olvasóim tudjanak róla.

Silló Sándor

Képünkön az Asalim naperőműrendszer és 250 méter magas tornya látható, a monumentális építmény a Negev-sivatagban, Asalim kibuc környékén áll. A torony számítógép vezérelte 50.600 naptükrének teljesítménye 121 megawatt.

Medence alján keletkezett víznyelő szippantott be egy férfit

A 32 éves áldozat másodpercek alatt tűnt el a medence összes vizével együtt a 15 méter mély gödörben.

Meghalt egy férfi, miután beszippantotta egy víznyelő, ami egy medence alatt nyílt meg egy céges bulin az izraeli Karmi Joszef településen, írja az rtl.hu nyomán a *Kibic*. A víznyelő két embert húzott be a medence vizével együtt, de egyiküknek sikerült kimásznia a nagyjából 15 méter mély gödörből.

A 32 éves Klil Kimchi holttestét csak több órával később találták meg a gödör alján a mentőalakulatok, akik attól tartottak, hogy rájuk omolhat a járat, és ezért csak lassan tudtak dolgozni. A kimászó 34 éves férfit könnyebb sérülésekkel szállították kórházba.

A bulin állítólag nagyjából ötven ember vett részt, és ha nem csak hatan vannak az eset idején a vízben, a halottak és a sérültek száma nagyobb is lehetett volna. Az egész másodpercek alatt történt. Egy szemtanú a helyi sajtónak elmondta: *A vízszint hirtelen csökkenni kezdett, és megjelent egy lyuk, a kialakult örvény pedig beszippantott két embert.*

A rendőrség kihallgatta a bulinak otthont adó villa tulajdonosát, aki ellen gondatlanságból elkövetett emberölés miatt indítottak nyomozást. A helyi sajtóban megjelent hírek szerint a medencét engedély nélkül építették. A villában rendszeresen tartottak hasonló rendezvényeket.

A kiközösített halála

A Nagy Bíróság, a Szánhedrin bölcsei összedugták fejüket: Mit tegyünk? Ploni ben Ploni társunkról rossz hírek keringenek: szántszándékkal tört felebarátjára, hogy megölje fondorlattal. (II. M. 21/14.) A hír egyre csak dagad és dagad. A nép összegyűlt Jeruzsálem falai alatt, a Szemét kapuja közelében, kezüket az ég felé emelték: Ne kapcsold össze kezed a gonosszal! (II. M. 23/1.) Követelik, közösítsük ki és dobjuk mint trágyát Gé-Hinnom völgyébe. Rabbi Jehuda így felelt: Nem olyan egyszerű, hiszen az áll: Rossz irányban ne kövesd a sokaságot... (uo. 23/2) Kiközösíteni nem lehet, mert szükség van véleményére a döntésekben! Nem, kiközösíteni nem lehet, mert amit tett, az Isten nevének megszentségtelenítése! Mit tehetünk? Rábbán rabbi, Cháná unokája szólalt meg: Emlékezzetek! Rabbi Jochánán mondta egyszer: ...a bölcs ajkai őrizzék az ítéletet, és tanítást várjanak szájából, seregek Urának követe ő. (Máleáchi 2/7) Ha Ploni ben Ploni az Úr követéhez hasonló, halljunk döntést szájából, ha azonban nem, akkor ne hallgassunk döntésére!

Erre Jehuda rabbi kiközösítette!

Rabbi Jehuda megbetegedett. Társai meglátogatták, hogy érdeklődjenek állapota felől. Velük tartott Ploni ben Ploni is. Rabbi Jehuda meglátta, és nevetni kezdett. Erre Ploni ben Ploni kérdezte: Nem elég, hogy döntésedre kiközösítettek engem, még nevetsz is rajtam? Nem rajtad nevetek én – válaszolta rabbi Jehuda –, sokkal inkább azon, hogy most, mikor én a másvilágra megyek, lelkem örül, mert még olyan embernek, mint te, sem tettem részrehajló tanúságot, sokaságot követve a jogferdítésre. (II. M. 22/2.)

Rabbi Jehuda lelke nyugalomra tért. Társai kérdezték egymástól: Nemde azért kellett meghalnia, mert döntése téves volt, mikor kiközösítette?

Ezt meghallván, Ploni ben Ploni újra a Szánhedrin elé járult, és kérte: Oldozzatok fel. Nincs jelentősebb köztünk, mint rabbi Jehuda volt – válaszolták neki –, hogy oldhatnánk fel? Menj rabbi Jehuda sírjához, hátha jelt ad feloldozásodra.

A kiközösített felkereste a rabbi nyughelyét a temetőben, a sír azonban néma maradt.

Azon az éjjelen rabbi Jehuda megjelent rabbi Ami álmában, és szólt hozzá: Menj, vizsgáld meg újra Ploni ben Ploni esetét, és ha úgy találod, hogy kívánatos őt feloldani, oldd fel!

Álmát követve, rabbi Ami felülvizsgálta az ügyet, és úgy döntött, feloldja Ploni ben Plonit. Szándékát megosztotta társaival. Abban a pillanatban a terembe lépett rabbi Simon ben Náchmánisz, és mondta: Annak idején három évig nem foglalkoztunk egy rabbi Jehuda házából való szolgálólány kiközösítési kérelmével! Nem akartunk elhamarkodott ítéletet hozni. Mennyire inkább nem szabad rabbi Jehuda döntését elhamarkodottan felülvizsgálni!

Rabbi Zeira összerezzent: Hogy lehet, hogy éppen most jöttél, Simon ben Náchmánisz, miután már több éve be sem tetted a lábad a bíróság épületébe? Nem azért-e, mert nem kívánatos Ploni ben Plonit feloldani?

Erre a kiközösített felállt a helyéről, és elhagyta a termet.

Rabbi Zeira kérdezte: Mi volt a rabbi Jehuda házából való szolgálólány esete?

Társai mondták neki: A szolgálólány látott egy férfit, aki a felnőtt fia után ment, és hátulról megütötte azt. A szolgálólány jött és bepanaszolta. Annak a férfinak kiközösítve kell lennie, hiszen áthágta a vak elé ne vess gáncsot (III. M. 19/14.) parancsát.

Ploni ben Ploni az utcán járt, amikor arra szállt egy darázs, a testébe szúrt, minek következtében meghalt. A bírák egymást kérdezgették: Nemde a halála az Ég büntetése volt?

A jámborok sírkertjébe vitték a testét, de nem fogadták be, mert nem találták jámbornak. Ekkor a Bírák sírkertjébe szállították, és ott befogadták.

Hogy lehet? – Faggatták egymást. – Nemde ki volt közösítve? Nemde rosszakat nem temetnek együtt a jókkal? Erre Iláj rabbi ezt válaszolta: Ha egy embert a szenvedélye halálos bűnbe vitte, úgy vigyék egy helyre, öltöztessék és burkolják fehérbe. Ploni ben Ploni testét is fehérbe öltöztettük és beburkoltuk. Így temettük a Bírák sírkertjébe. Igaz, a szenvedélye rabja volt, de teste fehérbe lett öltöztetve és burkolva, teste tehát kész a megtérésre. Lelke is hajlamosságot mutat égi intések megszívlelésére. De arra, hogy nyilvánosan megszentségtelenítette az Ég nevét, nem kapott tőlünk feloldozást. Rabbi Iláj válasza halottra vonatkozik, nem előre – mondta Zeura rabbi. Ploni ben Ploni testét így fogadhatták a Bírák sírkertjébe.

A Mesterek erre újra összedugták fejüket: Mire tanít a rabbi Jehuda házából való szolgálólány esete? A lány látott egy férfit, aki a felnőtt fiát hátulról megütötte. A szolgálólány jött és bevádolta a férfit: ennek a férfinak kiközösítve kell lennie, mert áthágta a Szentírás szavát: Vak elé ne vess gáncsot! Hogyan kell érteni? Úgy – magyarázta Zeira rabbi –, hogy a felnőtt fiú, miután apja hátulról megütötte, visszafordulhatott értetlenségében, amit vakságnak mondhatunk, megütve saját apját, amiért halálra ítélnénk!

Rabbi Rehimát vette át a szót: A Tan világossága és az élet útja az oktatás feddései... (Péld. 6/23.) Ploni ben Ploni, a kiközösített elbukott bűne miatt. Meghalt egy darázs csípésétől. Jesája próféta mondja az ilyen esetre: ...és legyen az omladék a Te kezeid alatt. (Jes. 3/6) Annak, akit rabbi Jehuda kiközösített, el kellett buknia... halála az Ég feddése volt. A darázs csípése vitte az élet útjához, mert aki vétkezett és kiközösítették, ha az élet útján akar járni, ki kell állnia a tisztesség feddését! Nemcsak az evilági élet útján, hanem a másik világén is.

Vak elé ne vess gáncsot... Ha feloldjuk, önmagunknak vetettünk volna gáncsot. Ha feloldjuk, vétsége ránk fordul vissza. Tette bennünk üt vissza, mint a meglepett fiú az apját: értetlenségében, vakságában... amiért halált érdemel.

Rabbi Jehuda halála nem volt hát égi csapás. Ploni ben Ploni halála viszont az Ég feddése volt! Az ilyenre vonatkozik: ...oltárom mellől vidd el, hogy meghaljon... (II. M. 21/14.)

(Talmud Moed Kátán 17a. alapján)

Szerdócz J. Ervin főrabbi

A sakkmester, akinek az élete egyszer egy sakkpartin múlott

Ossip Bernstein sikeres üzletember volt, akinek a leghíresebb bankárok küzdöttek a kegyeiért. Azonban a bolsevik titkosrendőrség is felfigyelt rá...

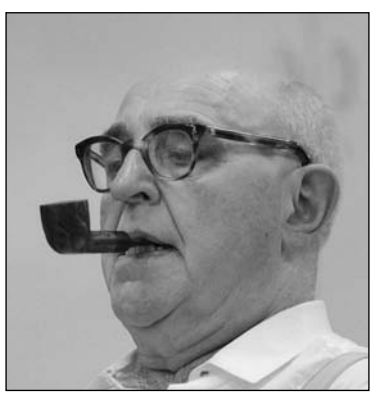

A zsidó származású Ossip Bernstein 1882-ben született az Ukrajna területén található Zsitomir nevű városban. Habár a sakkozás csak 19 évesen kezdte el érdekelni, 1902-ben már Berlinben győzte le az ellenfeleit. Bernstein nemcsak a sakkban brillírozott, de tehetséges volt pénzügyi területen is. 1906-ban a Heidelbergi Egyetemen végzett pénzügyi jogászként, és igen sikeres üzletember vált belőle. Olyannyira, hogy rövidesen a leghíresebb bankárok küzdöttek a kegyeiért, írja a keresztlabda.hu nyomán a *Kibic*.

Sikerére azonban a bolsevik titkosrendőrség is felfigyelt, akiknek feltett szándékuk volt, hogy kiszagoljanak minden olyan bűncselekményt, ami szerintük ellenforradalmat szül. Végül 1918-ban tartóztatták le Odesszában, bűne pedig egyetlen dolog volt: jogi tanácsokat osztogatott a korábbi cári rezsimmel kapcsolatban álló bankároknak.

Mielőtt azonban lelőtték volna, a parancsnok vetett még egy gyors pillantást a foglyok listájára, és a névsorból azonnal kiszúrta Bernstein nevét, hiszen rajongott a sakkért. Mikor rájött, hogy valóban a sakkmesterrel van dolga, egy igazán szürreális alkut ajánlott neki. Kihívta, hogy játsszon ellene – a tét pedig Bernstein életben maradása és szabadsága volt. Ha azonban elveszti a játszmát vagy netán döntetlen lesz, akkor a többi fogollyal együtt távozik az élők sorából. Bernstein bízva a saját képességeiben, magabiztosan nyújtott kezet az ajánlatra – megérzései pedig nem csaltak, hiszen sakk-mattot adott a parancsnoknak. A helyszínről pedig egyenesen Párizsba menekült.

Végleg eltűnhet az Auschwitzban meggyilkolt gyerekek cipőiből emelt halom

Mintegy 8000 pár cipő porladhat szét a közeljövőben, amennyiben nem sikerül hamarosan konzerválni az állapotukat.

Auschwitz egyik jelképe, a meggyilkolt gyerekek cipőiből emelt halom omladozik. Az idő vasfoga nem kíméli a régi tárgyakat, amelyek természetes bomláson mennek keresztül. A Ynet szerint az Auschwitz-Birkenau Alapítvány ezért sürgősen mintegy félmillió eurót próbál összegyűjteni a 8000 pár széteső állapotban lévő gyerekcipő megőrzésére, attól tartva, hogy állagvédelem nélkül egyszerűen eltűnnek a világból, olvasható a *Kibic* cikkében.

Fotó: Ingo Mehling / Wikimedia Commons

A halálba tartó nőktől, férfiaktól és gyerekektől elkobzott, megkopott cipőkből álló halmok az auschwitzi borzalom jól ismert szimbólumai. A holokauszt sok áldozata ismeretlen, a cipők, ruhák és bőröndök pedig néma, valódi és egyedi bizonyítékai létezésüknek.

A cipők elporladnak, nincs időnk néhány évet várni. Most kell elvégezünk a konzerválásukat – mondta a Ynetnek Wojciech Soczewica, az Auschwitz-Birkenau Alapítvány igazgatója, aki szerint a mentési művelet nagyjából két évig fog tartani. Amennyiben sikerrel járnak, a konzervált darabokat egy új kiállításon mutatják majd be a nagyközönségnek.

Minden áldozat tragédia, de a gyerekek különösen. Ezek a cipők tárgyi bizonyítékai az ellenük elkövetett bűncselekményeknek. Az elmúlt két évben az állagmegőrzés sikeres volt, néhány gyerek nevét sikerült felfedeznünk – tette hozzá Soczewica.

Az igazgató elmondta, hogy a közösségi finanszírozási kampány elindításakor 50 ezer eurót kaptak egy német cipőgyártótól. *Fennállása óta ez volt az első alkalom, hogy az alapítványnak egy németországi magáncég küldött adományt* – tette hozzá Soczewica. Most további 400 ezer eurót próbálnak összegyűjteni.

A cipők még viszonylag jó állapotban vannak, de a bomlási folyamatot csak lassítani tudják, megállítani nem. *Ez a küldetésünk. Ezt kérik tőlünk a túlélők. Nem az a célunk, hogy a tárgyak gyönyörűek legyenek, azt szeretnénk elérni, hogy úgy nézzenek ki, ahogyan 1945-ben. Ezért nem használhatunk vegyszereket a tisztításukra* – magyarázta Soczewica a Ynetnek.

A cipők lassan eltűnnek, és a mi feladatunk ennek a folyamatnak a lefékezése, hogy még a jövő nemzedékei is láthassák őket a kiállításokon. A legtöbb esetben az adott tárgy az utolsó bizonyíték egy auschwitzi fogolyról, akinek nincs neve vagy más nyoma – hangsúlyozta az alapítvány igazgatója.

Az egykori koncentrációs táborban 40 szakember dolgozik az állagvédelmen, közülük nyolcan Ukrajnából menekültek, nekik az alapítvány munkát ajánlott fel az auschwitzi laboratóriumokban, ahol a láger működésének időszakából származó autentikus tárgyakat őrzik. A konzervátorok munkája elengedhetetlen ahhoz, hogy meghosszabbítsák ezeknek a tárgyaknak az élettartamát.

Soczewica most azért érkezett Izraelbe, hogy pénzt szerezzen az állagmegőrzési munkálatokhoz. Az Auschwitz-Birkenau Alapítvány további célja, hogy 200 millió eurót gyűjtsön össze, amelyet ingatlanokba és kötvényekbe fektetnek be, és az ebből származó nyereséget a tábor megőrzésére fordítják.

Tömegsírokat fedeztek fel Lengyelországban

Mintegy nyolcezer fogoly földi maradványait fedezték fel két tömegsírban az északkelet-lengyelországi Dzialdowo város közelében a második világháborús soldaui náci német láger helyén – tudatta sajtóértekezletén Karol Nawrocki, a lengyel Nemzeti Emlékezet Intézete (IPN) igazgatója.

Fotó: Lengyel Nemzeti Emlékezet Intézete

Az IPN a Dzialdowóhoz közeli bialuty-i erdőben 2019 óta folytatott kutatások során tárta fel a tömegsírokat.

A most befejezett feltárások megerősítették, hogy a tömegsírokat a németek a háború végén kiásták, elvitték az értékesebb személyi tárgyakat, az áldozatok maradványait pedig gyúlékony anyaggal öntötték le, és elégették, majd felőrölték – közölte Nawrocki.

Hozzáfűzte: ennek az volt a célja, hogy senkit se vonjanak felelősségre a náci németek bűntettei miatt.

Az IPN ügyészeti tagozatának munkatársa, Tomasz Jankowski a sajtókonferencián közölte: a bialutyi erdőben feltárt két tömegsírban 17,5 tonna emberi hamvat találtak, ami mintegy 8 ezer emberi áldozatnak felel meg. Előkerültek kisebb értékű tárgyak is – gombok, keresztek, skapulárék, kisollók.

A soldaui koncentrációs tábor áldozatainak nyughelye után az IPN azért kezdett el kutatni, mert a láger iratai nagyrészt megsemmisültek, és a történészek eltérő – ezertől akár 30 ezerig terjedő – adatokat közöltek a meggyilkolt foglyokról. Azonosítani eddig 3 ezer meggyilkolt áldozatot sikerült – mondta el Jankowski.

Beszámolt arról is: más kutatások alapján arra lehet következtetni, hogy a soldaui láger áldozatainak hasonló sírjai hat más helyen is keresendők. Az ügyész ezért kilátásba helyezte a feltárások folytatását.

Andrzej Ossowski genetikus, a bialuty-i erdőben folytatott kutatás vezetője a PAP hírügynökséggel közölte: a tudósok eddig nem találkoztak a bűncselekmények nyomainak eltüntetése esetében ily módon végzett ilyen méretű akcióval.

A soldaui lágert a nácik 1939-től 1945-ig működtették az általuk megszállt észak-mazóviai térségben élő lengyel értelmiség, a lelkészek, a szerzetesek meggyilkolása céljából. Itt végezték ki a pszichiátriai betegeket – köztük német nemzetiségűeket is – és a zsidó származású foglyokat – írják lengyel források.

Az 1939–1945 közötti német megszállás emberáldozatainak számát Lengyelországban az IPN csaknem 6 millióra teszi, akiknek a fele zsidó származású volt. *(MTI)*

Az árják két lábon járó szülőgépei: ilyen volt az élet nőként a náci Németországban

A hitleri Németország emberiség ellen elkövetett bűneit senkinek sem kell bemutatni, és csak reménykedünk, hogy a történelem nem ismétli meg önmagát. A harmadik birodalom nem ismert kegyelmet, ha az általa démonizált csoportokról volt szó, de mi a helyzet azon „kiváltságosokkal”, akik nem férfinek születtek? Az biztos, hogy a Szolgálólány meséjéhez jó alapot nyújtottak a nácik.

Keveset tárgyalt téma a harmadik birodalom kapcsán a német nők helyzete, pedig van miről beszélni. Hitler a legnagyobb túlzással sem vallott feminista nézeteket, sőt – az olykor ma is ismerősen csengő narratívákhoz hasonlóan – a nőt „csak” egy „tenyészkancának” gondolta, kinek egyedüli feladata a reprodukció. Ezt az elképzelését nem volt rest tettekben is kifejezni, és nincs mit szépíteni, nem szívesen lettünk volna nők a Hitler által megalkotott Németországban.

Hitler Fúriái, Születés, szex és erőszak: nők hangja a náci uralom alatt – többek között ilyen címekkel is születtek nagyszerű könyvek, melyek megrázó elbeszéléseket és tényállításokat tartalmaznak a nők helyzetéről a harmadik birodalomban, így a szakirodalom és az internet is rengeteg információval tud szolgálni, mert sajnos bőven van miről.

Nők és gyereklányok éppen gyakorolják a náci karlendítést

Fotó: gettyimages.com

Két lábon járó szülőgépek

A nácik az 1933-as hatalomra jutásukat követő hat hónapon belül soha nem látott mértékű sterilizációs programba kezdtek, amely elsősorban a zsidó, nem árja nőket (és férfiakat) érintette. Az orvosok, szakemberek részt vettek ezen beavatkozásokban, pedig ez minden bizonnyal kimeríti az orvosi eskü megszegését. Ennek eredményeképpen közel 400 ezer nőt és férfit tettek meddővé akaratukon kívül, amit erre a célra létrehozott „orvosi központokban” végeztek el. A sterilizálásnak egyszerű és kegyetlen oka volt: nem akarták, hogy a *nem árják* vagy a szellemileg és fizikailag alkalmatlannak talált emberek utódot nemzzenek.

De mi a helyzet a nácik számára kívánatos „faji” hátterű nőkkel? Rájuk óriási nyomást helyezett a kormány, hogy minél több gyereket hozzanak létre „a birodalom fennmaradásának érdekében”. Célkeresztbe vették az akkori, még gyerekcipőben járó feminista mozgalmakat, és nyíltan elvárták a nőktől, hogy a karrier helyett kizárólag a családra koncentráljanak, **lényegében váljanak két lábon járó szülőgépekké.**

Hogy mennyire komolyan vették ezt a feladatot, jól mutatja, hogy a harmadik birodalomban nem csak a házasságon belüli gyermekvállalást támogatták: **azokat az árja férfiakat, akiknek a felesége már nem tudott vagy nem akart több gyereket vállalni, arra biztatta a kormány, hogy váljanak el és keressenek egy fiatalabb, termékeny nőt, feleséget.** Az állam igyekezett támogatások formájában is motiválni a gyermekvállalást, némileg hasonlóan a jelenleg itthon is működő rendszerhez: négy gyermek vállalása után vissza nem térítendővé vált a felvehető családtámogatási hitel.

1935-ben Heinrich Himmler, az SS vezetője ötlötte ki és vezette be az úgy nevezett Lebensborn-programot, melynek elsődleges célja az „árja faj biológiai tisztaságának” megőrzése és az árják létszámának növelése volt. Egyrészről anyagi támogatást nyújtottak a hajadon anyáknak; másfelől sok, segítségre szoruló terhes nőt úgynevezett Lebensborn-otthonokba kényszerítettek, ahol az újszülött gyermeket elszakították az anyától és örökbe adták más, arra kiváltságos rétegeknek, például SS-tisztek rokonainak. Himmler elképzelése az volt, hogy a Lebensborn-otthonokból kikerülő gyermekek testesítik majd meg a tökéletes árja fajt, és ők lesznek a birodalom leghűségesebb szolgái, hiszen kis koruktól kezdve – fizikai és lelki bántalmazást is magában foglaló – náci nevelésben részesültek.

A Lebensborn-program nem csak Németország valós határain belül működött. Több megszállt országból, például Lengyelországból és Csehországból is hurcoltak el faji szempontból „megfelelő” (értsd szőke, kék szemű, világos bőrű) gyermekeket, sokszor árvákat, akiket később hithű nácivá neveltek. Megtiltották nekik a saját anyanyelvük használatát, megtörték személyiségüket, csak azért, hogy velük is növelni tudják a népességszámot, ugyanis a háborús feszültség miatt egyre kevesebben vállaltak gyermeket, és Hitler egyik legnagyobb félelme az volt, hogy demográfiailag rossz irányba fordul az ország.

A gyermekrablások egyik, ha nem a legszörnyűbb példája a lidicei mészárlás néven elhíresült német akció volt, amikor a náci hadsereg betört a cseh területen fekvő Lidice községbe, ahol a teljes férfi lakosságot lemészárolták, a nőket koncentrációs táborba küldték, a gyerekeket pedig összegyűjtötték. Az átnevelhetőnek tartott fiatalokat Lebensborn-otthonokba vitték, a reménytelennek gondoltak pedig a nőkhöz hasonló sorsa jutottak: a koncentrációs táborok ismert szörnyűségei, majd halál várt rájuk.

Tilos az abortusz, de nem etikai okokból

A 21. században folyamatos etikai vita és diskurzus folyik az abortusz kérdésében, azonban Hitler nem ezen a gondolatmeneten jutott végül az abortusz teljes betiltására.

Fontos tudni, hogy az abortusztilalom a zsidó és egyéb „problémás” kisebbséghez tartozó nőkre nem vonatkozott. Az árja nőknek viszont nem volt mentség, még a nemi erőszakból fogant gyermeket is kötelességük volt megszülni – kivételt jelentett, amikor német nőt egy szovjet katona erőszakolt meg, akkor elvetethette az erőszakból fogant magzatot is.

Ahogy az a szigorú abortusztilalmak esetén lenni szokott, a rendelkezés azt eredményezte, hogy a birodalomban erőteljesen megnövekedett az illegális vagy nem szakszerű úton végzett terhességmegszakítások száma, melyek sokszor tragédiába torkollottak.

Mire számíthatott egy átlagos német nő?

Hitlernek a nők társadalomban betöltött szerepéről alkotott elképzeléseiben nagy szerepet játszott családi háttere, ahonnan egyértelműen patriarchális, azaz férfiuralmú nézeteket hozott magával.

Ez a berögződés a döntéshozók társadalomformáló lépéseiben is megjelent, ezeken keresztül kidomborodik, hogy Hitler mégis hova pozícionálja a nőket a ranglétrán. **A náci kormány semmilyen szempontból nem támogatta, hogy a nők sikeresek legyen a munka világában, úgy gondolta, hogy egyetlen feladatuk a szülés.**

Éppen emiatt korlátozni kezdte őket az élet több területén is. Egyfelől megtiltotta, hogy a nők magas, akár vezetői pozícióban dolgozzanak, nem járhattak jogi egyetemre, több más szakon pedig életbe lépett a *numerus clausus* nevű jogszabály, amely többek között korlátozta a nők számát a felsőoktatási intézményekben. 1936-ban fogadták el azt a törvényt, amely megtiltotta a nők számára, hogy az orvoslás és az igazságszolgáltatás területén magas tisztségeket töltsenek be, ez csak később, a birodalom meggyengülésekor kezdett megváltozni, amikor a válsághelyzet miatt ismét szükség volt a maximális mennyiségű munkaerőre.

Az élet más, jogilag kevésbé szabályozható területein is hátrányból indultak a nők. Amennyiben egy árja férfi létesített szerelmi vagy szexuális viszonyt zsidó nővel, vele – az akkori viszonylatokban – elnéző volt a társadalom, míg ha egy német nő került kapcsolatba zsidó férfival, azt jogilag ugyan nem szankcionálták, de erkölcsileg óriási megvetés járt érte.

A harmadik birodalom, szemben az azt megelőző weimari köztársaság viszonylagos szabadelvűségével, sokkal jobban szabályozta a nők külső megjelenését. Nem volt kívánatos a túl erős smink, olyannyira, hogy sminket viselő nők nem vehettek részt a párt női szekcióinak ülésén sem. Ruházkodás terén is arra biztatták a nőket, hogy az „erős árja fajt” demonstrálják, amely termékeny és konzervatív, ezért arra ösztönözték őket, hogy hagyományos német viseletbe öltözzenek. Hitler ezzel egy időben nyereségessé akarta tenni a német divatipart, ám a ruházkodásról való elképzelése nem éppen ezt a célt erősítette. Ekkor már elkezdett begyűrűzni Németországba is a modern divat, a német nők is azt részesítették volna előnyben, ami a német divatipar fellendüléséhez vezetett volna, azonban Hitler mégis a hagyományos öltözködést várta el.

A történelem ismétli önmagát. De ugye nem mindig?

Ezzel a frázissal gyakran élünk, amikor a modern életünkben olyan események következnek be, melyek egybevágnak egy múltbéli történéssel. Talán mostanában ezt túl sokszor kell kimondanunk, és sajnos nem a kisebbségek felemelése vagy az elnyomottak felszabadítása okán, hanem épp ellenkezőleg.

A fentiekből következik – és ez még nem minden, mert erről könyvet lehetne írni –, hogy bőségesen voltak a történelemben olyan idők, amikor a nőket elnyomták, eszközként kezelték a politika kontrollja alatt, és pusztán a reprodukciós képességeik miatt tölthettek be csekély szerepeket a társadalmi rendszerben.

Ezeket olvasva jogosan érezhetjük, hogy mennyire pozitív fordulatot vett azóta a nők helyzete, és most, hogy női cégvezetők, politikusok, pilóták és kamionosok is léteznek, olyan, mintha valamiféle kánaánban élnénk. De ez ne tévesszen meg senkit. Az csak egy állomása az egyenjogúságnak, hogy a nők betölthetnek pozíciókat, azonban ennél talán még fontosabb lépés lenne, ha alanyi jogon járna az egyenlő bánásmód, addig pedig reménykedjünk, hogy a történelem nem ismétli önmagát.

Márpedig reménykedni lehet, de ha csak belegondolunk abba, hogy az ujgur nők milyen bánásmódban – többek között kényszersterilizáció, kötelező abortusz – részesülnek a kínai kormány által kiépített átnevelő táborokban, hamar csökken a bizalmunk abban, hogy a koncentrációs táborokhoz hasonló szörnyűség a 21. században már nem történhet meg.

(Felhasznált források: Hihetetlen Történelem Podcast; timeofisrael.com)

Pásztor Tamara / Noizz

ÚJ ÉLET

a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetségének lapja
1075 Budapest, Síp u. 12.
Telefon/fax: 322-2829
E-mail: ujelet@mazsihisz.hu
Főszerkesztő: Kardos Péter
Olvasószerkesztő: Gábor Zsuzsa
Kiadótulajdonos: Mazsihisz
Előfizetési díjak:
Belföldön: 1 évre 9600 Ft
Külföldre: 13.600 Ft/év
USA és Izrael: 15.000 Ft/év
Az összeg valutában is befizethető az aktuális árfolyamon.
OTP bankszámlaszám: 11707024-22118480
OTP SWIFT kód: (BIC) OTPVHUHB
IBAN: HU66 1170 7024 2026 2095 0000 0000
Terjeszti a Magyar Posta Rt. Hírlap Üzletág, előfizethető a kiadónál.
Postacsekk: 11707024-22118480
Terjesztéssel kapcsolatos reklamációk intézése a 06-(1)-767-8262-es számon.

Szedés, tördelés: WolfPress Nyomdaipari Kft.

Nyomdai munkák: Prime Rate Kft.

ISSSN 0133-1353

Gyógyszertámogatás

Az időnként szükségessé váló, átlagosnál drágább gyógyszer beszerzéséhez lehet támogatást igényelni. A támogatás felső határa nincs rögzítve, de tájékoztatásul közöljük, hogy az eddigi gyakorlatunkban 50.000 Ft volt a legnagyobb összegű támogatás.

Támogatási akciónk magánjellegű, az anyagi fedezete biztosított, és a hozzánk beérkezett adatokat az előírt titoktartással kezeljük. Várjuk a rászorulók jelentkezését.

Részletesebb tájékoztatás a következő telefonszámon kapható: 06-1-321-3497, lehetőleg az esti órákban.

APRÓ-HIRDETÉS

Üzemorvosi, háziorvosi rendelés Zuglóban, Vezér u. 156. VITAPHARM. Hétfő–szerda 15–16-ig. Dr. Szigeti Miklós, tel.: 220-0230.

Műfogsorrögzítés miniimplantátumokkal. Bp., Szt. István krt. 4. III. 1. 320-4778. www.drviragdental.hu és www.mini-implantatum.hu

Mindennemű régiséget vásárolok díjtalan kiszállással. Teljes lakáskiürítéssel! Híradástechnikát, bakelitlemezeket, bútort, könyvet, kerámiát, porcelánt, bronztárgyakat, órákat, kitüntetést, papírrégiséget, pénzeket, játékokat (retró tárgyak előnyben). Pintér Nikoletta, 06-1-466-8321, 06-30-973-4949.

Kastélyok berendezéséhez vásárolok festményeket, ezüstöket, bronzokat, órákat, bútorokat, hagyatékot stb. Üzlet: 06-20-280-0151, herendi77@gmail.com

Régiségek-hagyaték, örökség felvásárlása készpénzért. 06-20-932-6495, www.antikbudapest.hu, e-mail: antik@antikbudapest.hu

Életjáradékot fizetne Bács, Pest megyében idős hölgynek vagy bácsinak egyedülálló hölgy. 06-20-494-5963.

Órajavítás, faliórák felújítása garanciával. Jung Péter, VII., Garay u. 45. www.jungoras.hu Tel.: 06-70-505-5620.

Idős személy gondozását vállalom. 06-20-229-9579.

Közös képviselet, társasházkezelés! Lőrincz Péter, 06-70-383-5004. Társasházak takarítását is vállaljuk! Dr. Bíró Anna, 06-70-505-93-94. Iroda az Oktogonnál (Teréz körút 21.).

Hírek, események röviden

– Szeretettel várunk minden érdeklődőt a siófoki imaházba szombatfogadó istentiszteletre és azt követő kidusra július 8. és augusztus 26. között, péntek esténként 19 órától. Cím: Siófok, Széchenyi u. 4.

– Tapolcán szeptember 11-én, vasárnap 10.30-kor a Csányi László utcában a volt gettónál koszorúzás, 11.30-kor a temetőben megemlékezés, üvegmozaik-avatás lesz.

NAPTÁR

Augusztus 19., péntek	Év 22. Gyertyagyújtás: 7.31	
Augusztus 20., szombat	Év 23. Újholdhirdetés	Szombat kimenetele: 8.38
Augusztus 26., péntek	Év 29.	Gyertyagyújtás: 7.18
Augusztus 27., szombat	Év 30. Újhold 1	Szombat kimenetele: 8.23
Augusztus 28., vasárnap	Elul 1. Újhold 2	

Zsidóbűnözésről énekeltek a szegedi ultrák az MTK szurkolóinak

Az antiszemita skandálást videóra vette Radnóti főrabbi 12 éves lánya, aki életében először járt MTK-meccsen.

A 12 éves lányom élete első MTK-meccsén testközelből tapasztalta meg a való világot. Fel is vette a telefonjával. (A kamerát nem merte arra fordítani.) A szegedi szurkolók remélem egyszer majd elnézést kérnek tőle... – ezzel a szöveggel osztotta meg Facebook-oldalán Radnóti Zoltán főrabbi azt a videót, amelyet 12 éves lánya készített, amikor az MTK többi szurkolójával együtt elhagyták a Hidegkúti Nándor Stadiont a Szeged-Csanád elleni NB II-es labdarúgó-mérkőzést követően, írta meg a *Kibic*.

A videón jól hallható, ahogy a szegedi ultrák azt skandálják: *Igenis van zsidóbűnözés!*

A főrabbi a videóhoz fűzött egyik hozzászólásában arról is beszámolt, hogy a rendőrök öt méterre álltak az esettől, és nem álltak be a hazainduló MTK-drukkerek és a skandáló szegedi ultrák közé.

A mérkőzést egyébként az MTK 2:1-re megnyerte.

Herzl Tivadar örökül hagyta nekünk....

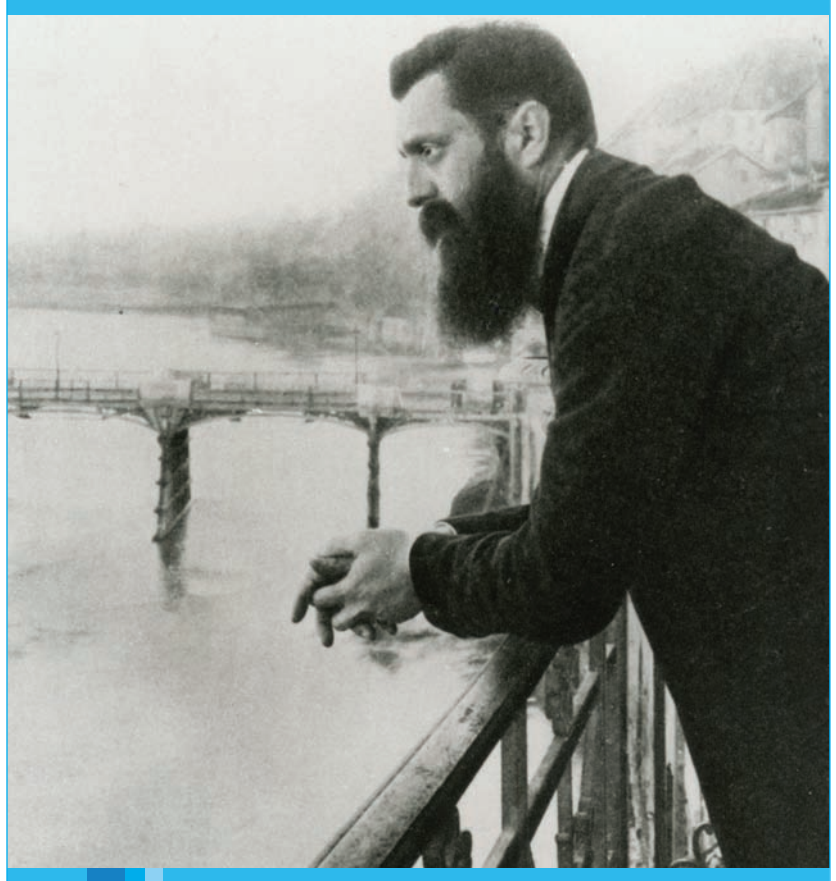

az Ön Öröksége
is hozzájárulhat e célhoz.
Keren Hyesod UIA,
a szervezet, amely Izrael
részére gyűjt adományt.

KEREN HAYESOD קרן היסוד
UNITED ISRAEL APPEAL

Tőlünk megtudhatja hogyan
E-mail: eli.keidar@kerenh.hu
Telefax: +972-4-6263636
Mobil: +36-30-8487380

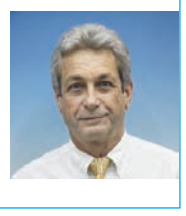

WJT, a zsidó útikalauz

A legtöbb zsidó a világon *kulturális zsidóként* definiálja magát, ezért utazásaik során olyan helyszíneket és eseményeket keresnek, amelyek identitásuk megéléséhez kapcsolódnak. Egészen mostanáig nehéz volt ennek fényében útnak indulni, nemrég azonban egy civil szervezet, a World Jewish Travel (a továbbiakban WJT) létrehozott egy honlapot, mely segítségükre lesz.

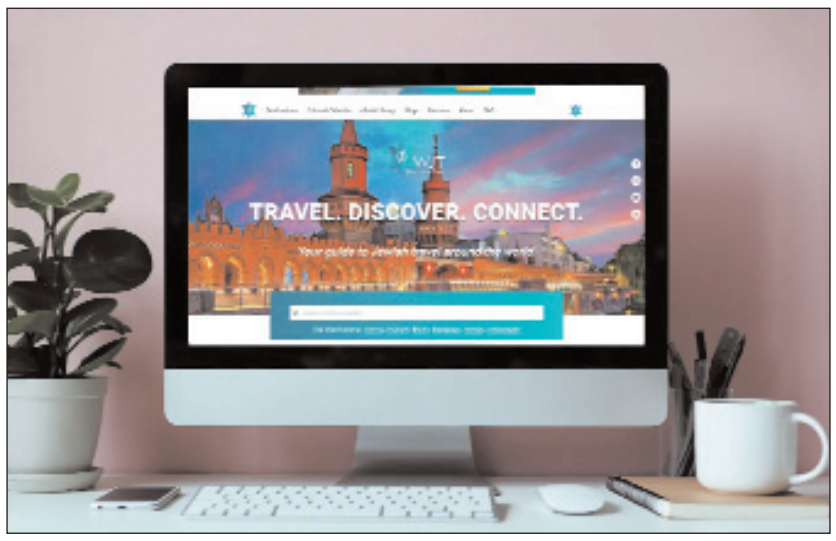

Jack Gottlieb, a WJT alapítója a Jerusalem Postnak a következőképp nyilatkozott: *A WJT küldetése a judaizmus kulturális aspektusának erősítése. Ez nem azt jelenti, hogy a weboldal nem tartalmaz vallási és/vagy kóser vonatkozásokat, de nem ez kerül a fókuszba.*

A WJT közösségi forrásból létrehozott digitális platformja lehetőséget biztosít arra, hogy a turista kutasson egy adott város (például Amszterdam), tartomány vagy ország zsidó története után. A holland főváros esetében például túrákat, idegenvezetőket, hoteleket és éttermeket is ajánl az oldal.

A WJT munkatársai számára az is fontos, hogy felhasználóik kapcsolódjanak (esetleg új módon is) saját zsidóságukhoz, továbbá a többi zsidóhoz. Ezért hozták létre szombati aloldalukat.

A szervezet jelenleg közel 50 európai várossal kooperál, hogy támogassa jelentősebb zsidó kulturális helyszíneiket és rendezvényeiket.

Történelmünk két legborzalmasabb eseményének, a holokausztnak és az inkvizíciónak otthont adó Európában az a kihívás, hogy segítsenek az utazóknak megérteni, miként alakultak ki ezek a tragédiák. Ugyanilyen fontos, hogy milyen volt a zsidó élet a tragédiák előtt és után.

Annak érdekében, hogy az érdeklődő könnyebben kaphasson gyors áttekintést, a WJT minden város oldalára elhelyezett egy Read City Story gombot. Az oldal Európán kívüli városokkal és országokkal is foglalkozik!

Az utazás tervezésekor nemcsak azt kell tudnunk, mit nézzünk meg, hanem azt is, mikor induljunk el. Ezért a WJT Zsidó Kulturális Kalendáriumot is vezet honlapján. Így az adott célállomással kapcsolatos eseményeket nem kell kihagynia az utazónak egy rossz időpontválasztás miatt.

Amennyiben valaki inspirációt keres

A WJT kezdőlapján található egy Inspirálódj rész is, ahol érdeklődési kör szerinti csoportokat és témákat fedezhet fel a turista. Ilyen például a Kosher Travel (Kóser utazás) és a Social Bonding (Szociális kötelék), amelyek segítenek megkönnyíteni a hasonló gondolkodású emberekkel való utazást. Kosher Travel rovatuk például körutazásokat, peszáchi kiruccanásokat és még szafarikat is tartalmaz, de zsidó örökség túrát is találunk a listán.

Get Inspired rovatunk lehetővé teszi az emberek számára, hogy bennmaradjanak vagy kilépjenek a komfortzónájukból, és olyan új világokat tárjanak fel, amelyeket korábban nem tapasztaltak vagy képzeltek el – mondja Gottlieb.

Útikönyv helyett

A WJT rendelkezik a legnagyobb e-könyv-gyűjteménnyel. Több száz ilyen áll a felhasználó rendelkezésére, melyek különböző területeket és témákat mutatnak be. A kulináris e-könyvre különösen büszke a kezdeményezés. Ez az aloldal hamarosan megújul.

A WJT rendelkezik továbbá a legtöbb zsidó utazási bloggal a világon. Hatalmas gyűjteményükben a zsidó történelem ismert és ismeretlen városairól olvashatunk, betekintést nyerhetünk érdekes túrákba, múzeumokba és műemlékekbe. A The Top Ten Jewish Quarters in Spain és a The Hidden Jewish Gems of New York City blogok a rajongók kedvencei.

Blogunkban a felhasználók tapasztalataikat nemcsak megírhatják, de meg is oszthatják a többiekkel. Segítsen a WJT-nek hasonló gondolkodású közösségek kiépítésében – kérleli a felhasználókat Gottlieb.

(Felhasznált forrás: https://www.jpost.com/special-content/wjt-the-ultimate-jewish-trip-advisor-712513?fbclid=IwAR1Nb9KXVH7D1NlcA_450YvEZV3MVYx9be3a-75IIEwWBnxrYBPtQztNlM4)

Miklós Dóri

Forog a Lefkovicsék gyászolnak

Augusztus végéig tart Breier Ádám első egész estés filmjének, a Lefkovicsék gyászolnak című családi drámájának a forgatása. A Nemzeti Filmintézet (NFI) Inkubátor Programjában készülő dramedy főszerepeiben Szabó Kimmel Tamás és Bezerédi Zoltán lesz látható – közölte az MTI-vel az NFI.

Vajda Róbert és a rendező, Breier Ádám

Breier Ádám keserédes drámája egy bokszedző apa és Izraelből hazatérő fia konfliktusát mutatja be – olvasható a közleményben. Mint írják, Lefkovics Tamás, a nagyszívű, de konok bokszedző (Bezerédi Zoltán) viszonya annyira megromlott a fiával, Ivánnal (Szabó Kimmel Tamás), hogy már évek óta nem beszélnek egymással. Tamás feleségének (Máhr Ágnes) váratlan halála mindent megváltoztat: Iván beköltözik egy hétre apja lakásába, ahol a zsidó hagyományoknak megfelelően egyhetes gyászt, sivát ül édesanyja tiszteletére. Az együtt töltött hét rengeteg kalanddal és konfliktussal jár, ahol a hősök esélyt kapnak, hogy szembenézzenek hibáikkal és kibéküljenek.

A Lefkovicsék gyászolnak megalkotásában Breier Ádám rendezőt saját családja identitásának konfliktusai inspirálták.

Számomra végtelenül fontos, hogy a családi ügyekről humorral és elfogadással beszéljünk, és ezzel is megmutassuk, hogy igenis van remény. A környezetemben jó pár diszfunkcionális családot látok, és hiszek benne, hogy működésképtelenségük fő oka az őszinte kommunikáció hiánya. Történetünk hősei a siva (gyász) egy hete alatt végre megtanulnak másképp beszélni egymással, és ez a mi célunk is a filmmel: másképp beszélni a diszfunkcionális családokról, mint amit eddig láttunk – idézik a közleményben a film rendezőjét.

A korábban kisfilmeket és dokumentumfilmeket készítő Breier Ádám a 2021-es Inkubátor Programban nyert támogatást Csaba Bálint társíróval közösen készített forgatókönyvének fejlesztésére és a film megvalósítására. Dévényi Zoltán operatőr a történet abszurditásának megfelelő képi világot álmodott meg hozzá.

A film a Nemzeti Filmintézet 100 millió forintos támogatásával az ULab gyártásában és a Proton Cinema koprodukciójában forog augusztus végéig. Producerei Kázmér Miklós, Felszeghy Ádám és Ausztrics Andrea, koproducere Breier Ádám, executive producere Sümeghy Claudia. *(MTI)*